

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Yıl: 11, Sayı: 259, 28 Mayıs 1984

İŞÇİNİN SESİ

Faşizmin yeni saldırısını püskürtmek, demokrasiyi getirmek için dolu dizgin devrimci savaşım!

Avrupa'da grev dalgası yayılıyor. Türkiye'de toplu sözleşmeler, bu arada 40.000 işçiyi kapsayan MESS sözleşmesi gündemde.

Kalıcı başarılar için ileri

Avrupa uzun yıllardır en hareketli günlerini yaşıyor. Grevler, hatta işgaller oluyor ve dalga dalga yayılıyor.

Fransa'da Talbot'tan sonra Citroen'de olaylar oldu. İşçilerin büyük yürüyüşleri, çeşitli eylemleri oluyor. İngiltere'de, işçi sınıfının en militan kesimi olan madencilerin grevi büyük bir kavga gürültü içinde sürüyor. Grevcilerin eşleri de aktif kavgaya girdiler. Dayanışma genişliyor. Federal Almanya'da ise 35 saatlik iş haftasına yönelik önemli grevler oluyor.

Avrupa'daki bu olaylar büyük önem taşıyor. Böyle olduğu içindir ki, Avrupa'daki birçok sendika, tabandan gelen militan fışkırışı hem yansıtmak zorunda kalıyor, hem de sarı yönetimlere sahip olduklarından, militanlığı frenlemek için ustaca ve sinsice çabalıyor. Bu çaba sonucunda bu yıl Avrupa'da şaşırtıcı bir 1 Mayıs yaşandı. Sarı yönetimler genel militanlığı 1 Mayıs'a yansıtmamak için özel dikkat gösterdiler ve 1 Mayıs gösterileri çoğu yerde ortamla hiç uymayan zayıf bir *görünüm* taşıdı.

Avrupa'da, özellikle de Federal Almanya'da grevlerin başlamasıyla Türk gazetelerinde önce hoş başlıklar, sonra bir kıvranış belirdi.

Önce, işçi sınıfının grevlerinden bile şövenist bir böbürlenme havası körüklemek için yararlanmaya çalıştılar. "Almanya'da şu kadar Türk işçisi de grevde", "işçilerimiz de greve katılıyor" türünden Türklük edebiyatı yaptılar. Ama baktılar ki işçi sınıfının eylemleri, böyle şövenist propaganda yapılsa bile "tehlikeli" bir alan. Başladılar kıvranmaya.

Gazeteler, Almanya'daki Türkiyeli işçilere, Türklük edebiyatıyla birlikte greve katılmayın deseler çok açık düşeceklerdi. Alman işçilerle birlikte greve aktif katılın deseler, bunun da temel sakıncaları vardı. Burjuvazi hem Alman-Türk işçilerin kaynaşmasını istemiyor, bir döviz kaynağı olarak Türkiyeli işçileri Almanya'da ayrı gayrı tutmak istiyor. Hem, Türkiye'ye dönen işçilerin başka ulustan işçilerle başarılı savaşım deneyimleri yaşamış olarak dönmelerini hiç istemiyorlar. Bu gibi nedenlerle grevi bölücü ama açıktan greve karşı çıkmayan bir gerekçe buldular. "Türk işçiler 35 saat için değil, erken emeklilik vb. için greve katılıyor" dediler.

Ancak bu formül de burjuvazinin kıvranışını yatıştırmaya yeterli değildi. Çünkü ortada "gülme komşuna gelir başına" denecek bir durum vardı. Almanya'daki grevi, en bölücü şövenist yaklaşımlarla da olsa "destekliyor" görünürken, Türkiye'deki sendikal durum korku salıyordu.

Türkiye'de birçok toplu sözleşme, bu arada MESS ile 40.000 maden işçisini kapsayan toplu sözleşme gündemdedir! Maden işçileri DGM'yi ezmişler, sonra da "DGM'yi ezdik sıra MESS'de" belgisiyle unutulmaz bir savaşım yürütmüşlerdi. Şimdi DGM'nin yeniden hortlatıldığı, MESS'in eski patronu Özal'ın başbakan olduğu ve işçi sınıfının, kent-kır emekçilerinin kinle dolduğu bir ortamda MESS ile maden işçileri sözleşmesi gündeme geliyor.

Evet, şimdi toplu sözleşmeye değil ancak tek yanlı dayatmaya izin veren iş yasaları var. Ama burjuvazi şunu da iyi biliyor ki işçi seli bir akmaya başlarsa bu yasalar onun önünde hiç kalır. Bu kabusla bir süredir ekonomik siyasal her açıdan yoğun hazırlık sürüyor.

Toplu sözleşmeler için taktik olarak ıkı almaşık planlandı. İşler sessiz sedasız yürürse, verebilecekleri en az ekonomik ödünü vererek, belki de hiç vermeden olayı geçiştirivereceklerdi. İşler sessiz yürümezse, ki beklentileri ağırlığıyla bu yöndedir, bambaşka bir taktik uygulamaya hazırlanıyor. Bunu sergilemek can alıcı önem taşımaktadır:

Faşist sendikalar konfederasyonu MİSK serbest bırakıldı. Öte yandan MESS ile 200 işyerini kapsayan sözleşmeyi Türk Metal yürütecek ki yönetimi azılı gerici olarak bilinir. Toplu sözleşmeler sessiz sedasız yürümezse, o zaman burjuvazi, kısa erimde belki bazı ekonomik ödünler verecek ama uzun erimde bunların gerici faşist sendika yönetimlerini güçlendirmeye yaraması için çalışacak. Başka bir deyişle, sessizlik bozulacaksa, büyük olasılıkla, son derece "militan" bir *ekonomik* pazarlık gürüten ama bunun yanısıra gerici faşist *siyaseti* güçlendiren bir sendikal taktikle karşılaşacağız.

İşverenlerin beklentileri hiç de yumuşak olmayan bir toplu sözleşme ortamı olduğu için, bu taktiğe uzun bir süredir hazırlık yapıyorlar. Bir yandan, %25+3000TL gibi sağduyuya bile aykırı bir zam vererek, sözleşmelerde "veriyor" görünmek için yedek bir payı kenara koydular. Böylece gerici-faşist yönetimli sendikalara da "militan" bir ekonomik pazarlık alanı hazırladılar. Öte yandan adeta "militan bir ekonomik pazarlığı" bilerek kışkırtıcı işler yapıyorlar. TİSK ve MESS toplantılar yaptılar, merkezi kararlar aldılar, greve karşı fonlarını güçlendirdiler. Aldıkları kararlar arasına, bugünkü uyuz iş yasalarının bile gerisinde kalan önlemler kattılar. Ayrıca, sanki özellikle karşı tarafı çileden çıkarmayı amaçlayan demeçler verdiler.

Bu taktiği geri püskürtmede ileri işçilere çok büyük görev düşüyor.

Bugün ülkede öyle bir durum var ki işçiler için ekonomik kazanımlar artık düpedüz sağlık açısından önem taşıyor. Ama aynı zamanda, gözler siyasal durumdan kopuk olarak yalnızca ekonomik kazanımlara çevrilirse, hem siyasal hem ekonomik olarak daha da kötü koşulların yolu açılabilir. Büyük dikkat gerekiyor. İleri işçiler bir yandan her bir ekonomik kazanım için sınıf kardeşleriyle birlikte savaşırken, öte yandan ülkede demokratik savaşımın, sendikalarda demokratik işleyişlerin bayrağını yükseklerde dalgalandıracaklardır. İşverenlerin demagojik militanlığı körükleme taktiğini, yığınsal gerçek militanlıkla geri püskürteceklerdir. DGM'yi ve MESS'i bu kez onların düzeniyle birlikte, kalıcı ezmenin yolunu döşeyeceklerdir.

Cemile Çakmak

1256 aydının imzaladığı dilekçe nesnel olarak büyük önem taşıyor.

Demokratik savaşım yükseliyor

Geçtiğimiz günlerde Türkiye'de siyasal yaşam çok önemli bir olaya sahne oldu.

Sanatçı, bilim adamı, yazar, gazeteci vb. çeşitli meslek dallarından 1256 aydının imzaladığı ve çeşitli demokratik istemlerin ileri sürüldüğü bir dilekçe Cumhurbaşkanlığına ve TBMM Başkanlığına elden ulaştırıldı.

Ölüm cezasının kalkmasını, karara bağlanmış idamların infaz edilmemesini ve genel af çıkmasını isteyen dilekçede özetle şöyle deniyor:

"(...)

"Halkımız, çağdaş toplumlarda geçerli insan haklarının tümüne layıktır ve bunlara eksiksiz olarak sahip olmalıdır...

(...)

"Varlığı yasal kararlarla da kanıtlanan işkence, insanlığa karşı suçtur. İşkencenin yargısız, peşin ve ilkel bir cezalandırma alışkanlığına dönüştürülmüş olmasından endişe ediyoruz. Ayrıca, özgürlüğü sınırlama amacını aşan cezaevi koşullarını da eziyet ve işkence sayıyoruz.

(...)

"...Mesleki örgütlenmeler, üyelerinin dayanışma ve ekonomik çıkarlarını savunmakla görevli oldukları kadar, siyasal partilerle birlikte birey ve gurupların demokratik özgürlüklerini korumanın ve yönetime katılmalarının aracı da olmalılar.

"Özgür basın, demokratik düzeni bütünleyen temel ögelerden biridir. Bunun sağlanması için, bağımsız, denetimsiz ve çok yanlı olarak toplumun kendinden haberli olması, değişik düşüncelerin özgürce yansıtılması ve her türlü eleştirinin basında yer bulması zorunludur. Çok yönlü kamuoyu oluşması ve yönetimin demokratik denetimi ancak böyle bir basınla gerçekleştirilebilir...

"... YÖK düzeninin bir an önce seçim ilkesine dayalı özerklik yönünde değiştirilmesini gerekli görüyoruz.

"Fikir ve sanat ürünlerinin serbestçe oluşmasını engelleyen hukuki ve fiili sınırlamaları kaldırmak ve her yurttaşla birlikte, düşünce ve sanat adamlarını da genel güvencelerle donatmanın bir uygarlık koşulu olduğunu önemle belirtmek isteriz...

"Bütün bunların ışığında topluma karşı sorumluluklarının bilincinde olan bizler, çağdaş demokrasinin, ayrı ayrı ülkelerin özel koşullarına göre uygulamadaki değişiklikler karşın değişmeyen bir özü olduğuna, bu özü oluşturan kurum ve ilkelerin bizim ulusumuzca da benimsenmiş bulunduğuna, bunlara aykırı düşen yasal düzenleme ve uygulamaların demokratik yöntemlerle ortadan kaldırılması gerektiğine, yaşadığımız bunalımdan böylelikle, sağlıklı ve güvenli olarak çıkılacağına olanca içtenliğimizle inanmaktayız."

Dilekçeyi imzalayanlar arasında şu kişiler vardır:

Esin Afşar, Adalet Ağaoğlu, Lütfü Akad, Tarık Akan, Oktay Akbal, Yılmaz Akyüz, Melih Cevdet Anday, Oğuz Aral, Oktay Arayıcı, Cahit Arf, Kerim Avşar, Mehmet Ali Aybar, Güngör Aydın, Semih Balcıoğlu, Mehmet Başaran, Muhsin Batur, Asım Bezirci, Korkut Boratav, Hasan Cemal, Demirtaş Ceyhun, Engin Cezzar, Aziz Çalışlar, İsa Çelik, Hikmet Çetin, Mehmet Çuha, Vedat Dalokay, Arif Damar, Yalçın Doğan, Refik Durbaş, Mustafa Ekmekçi, Füsun Erbulak, Bilgesu Erenus, Genco Erkal, Cevat Geray, Müjdat Gezen, Fatma Girik, Emin Gökalp, Macit Gökberk, Hüsnü Göksel, Fikri Göktaş, Güney Gönenç, Hasan Fehmi Güneş, Gencay Gürsoy, Suphi Gürsoytrak, Hümeyra, Alparslan Işıklı, Kadir İnanır, A. Kadir, Aslan Başer Kafaoğlu, Münci Kapani, Osman Karaca, Kamil Karavelioğlu, Yaşar Kemal, Yakup Kepenek, Emre Kongar, Sami Küçük, Cahit Külebi, Veli Lök, Cemal Madanoğlu, Ahmet Mekin, Uğur Mumcu, Nadir Nadi, Aziz Nesin, Ümit Yaşar Oğuzcan, Mustafa Ok, Mahmut Öngören, Örsan Öymen, Kemal Özer, Adnan Özyalçıner, Rahmi Saltuk, Emil Galip Sandalcı, Önder Sav, Bahri Savcı, İlhan Selçuk, Oya Seymen, Hale Soygazi, Gülriz Sururi, Türkan Şoray, Bülent Tanık, Cahit Tanyol, İbrahim Tatlıses, Turhan Temuçin, Mete Tuncay, Şerafettin Turan, Mehmet Uğur, Memduh Ün, Cihan Ünal, Gündüz Vassaf, Çetin Yavuz, Fehmi Yavuz, Ahmet Yıldız, Bekir Yıldız, Atıf Yılmaz.

Dilekçeyi imzalayanları yalnızca 1256 sayısıyla ya da yalnızca genel olarak aydınlar diye tanımlamak, bu listenin önemini yeterince vermiyor. 1256 imza bugünkü koşullarda başlıbaşına önemli bir sayıdır, ama bundan daha da önemlisi, imzalayanların, farklı farklı platformlardan halkın farklı kesimleriyle ilişki içinde bulunan aydınlardan oluşmasıdır. İmzalayanlar arasında ses ve sinema sanatçılarının, öğretim üyelerinin, gazetecilerin, eski siyasetçilerin bulunması, çok çeşitli pencerelerden de bakılsa hep halktan yükselen yoğun tepkinin görüldüğünü yansıtmaktadır.

Bu dilekçe faşizmin çözülme sürecinde de, demokrasi savaşımının yükselişinde de bir dönemecin müjdecisidir. İçinde yazanlardan ve imzalayanların öznel istemlerinden de öte, nesnel olarak büyük önem taşımaktadır.

Özal yaptığı bir basın toplantısında demokrasi olmasa bu dilekçe verilemezdi dedi. Bu nasıl demokrasidir ki dilekçeyi basmak yasaklanıyor, dilekçeyi imzalayanlar hakkında kovuşturma açılıyor!

Basın toplantısında Özal, yasaklanmış dilekçenin bölümlerini gazetecilere okumuş. Gösterişli bir jest yapmış. Ancak demokrasi, köşeye sıkışmış başbakanların göstermelik jestlerine değil, çeşitli nesnel mekanizmalara verilen addır. Ve bu dilekçe bu anlamıyla demokrasi savaşımının yükselişinin müjdecisidir.

Sabiha Günbudak

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

İşçinin Sesi'ne

Toplanmış binlerce emekçi
Düşünüyorlar nasıl
değişecek bu düzen.
Hergün bir yoldaş ölüyor
Faşizmi kaldırmak için
ülkeden.
İşçiler sömürülüyor
Halklar baskı altında
Emekçiler hep uyanmış
Faşizmi devrimle
kaldırmak için
ortadan.
Savaşıyorlar bir taraf için
Haydi gençler, bacılar
Durmayın, örgütlenin
Faşizmi ininde gebertin.
Devrimin şanlı bayrağını
İşçinin Sesi'yle yükseltin!
İşçinin Sesi halkın sesi
Sesinizi yükseltin
yoldaşlar
Sesinizi yükseltin ki,
Duysun bütün ülkeler
Sesinizi yükseltin ki
Gururlansın bütün
devrimci yürekler!

Aysel B., Fatma A., Frankfurt

Viyana'dan haberler

Değerli yoldaşlar,
Avusturya'daki Türkiyeli devrimcilerin, ilericilerin gittikleri derneklere biz de gidiyoruz. Derneklerdeki insanlara yayın veriyoruz. Ancak ne yazık ki okuma alışkanlığı oldukça zayıf. Derneklerin çoğunda yayınları daha hiç kimse okumadan, tozlu raflara kaldırıyorlar.

Mamak ve Diyarbakır'daki açlık grevlerine destek için Türk ve Kürt ilericiler burada da aralarında eylem birliği yaptılar. Şehrin merkezinde açlık grevi düzenlediler. Bildiri dağıttılar. Eylem altı gün sürdü.

Yüksel Gerçek, Viyana

Boyutların büyümesine sevindik

Yoldaşlar!
Gazetenize 242. sayıdan itibaren abone oldum. Aboneliğim şu anda devam ediyor. Sizlerden 4 cildi ve 4. ciltten 242. sayıya kadar olan sayıları ve R. Yürükoğlu yoldaşın son kitabını

Gazetenizin boyutlarını büyütmesi doğrusu bizi bir hayli memnun etti. Hepinizi ve özellikle yayında emeği geçen yoldaşları komünistçe kutlarım.

Devrimci selamlar.

Ş.İ., Mainz, Almanya

Örgütlülüğün gücü

Sevgili yoldaşlarım,
Bu ilk mektubum olduğu için düşüncelerimi toparlamakta zorluk çekiyorum. Anlatacağım o kadar çok şey var ki, nereden başlayacağımı bilemiyorum.

Gazeteleri yeni okumaya başladım sayılır. Bundan sonra düzenli olarak mektup yazacağım.

Daha önceleri, yani kendi köşeme çekilmiş yaşarken içimde hep bir huzursuzluk duyuyordum. Birşeyler yapabilecekken hiçbir şey yapmadan, elim kolum bağlı oturmak çok ızdırap vericiydi. Ama okumak ve düşünmek dışında ne yapacağımı bilmiyordum. Çünkü, tek başımaydım. Böyle bir durumda, o zamanlar okumak ve düşünmek işini de tam hakkıyla becerebildiğimi sanmıyorum.

Daha sonra tanıdığım yoldaşlar aracılığıyla bir çıkış yolu buldum. Bu yeni çevre, kafamdaki önyargıları sildi. Birlikte çalıştığım yoldaşlardan, insan olduğum için, herşeyden önce bunun için değerli olduğumu, öğreniyordum. Bir siyasetin kafa hesabı yapmadan insana insan olduğu için değer vermesi o ana kadar duymadığım birşeydi. Yoldaşlarım işte sizlere herşeyden önce bunun için teşekkür etmek istiyorum. Ne yapayım "teşekkür"den başka kelime bulamadım.

Tanıştığım yeni kavramlar ve değerlerle birlikte etrafımdaki dünya da değişti. Aslında değişen bendim. Çevreme artık bambaşka bir dikkatle bakmaya başladım. İnsanları daha iyi anlamaya, yaşamayı daha çok sevmeye başladım. Okuduklarım, duyduklarım, gördüklerim bambaşka bir anlam kazandı. Bu arada çalışmanın, özverinin ve disiplinin önemini her geçen gün daha iyi anlıyorum.

Şu ana kadar söylemek istediklerimin yarısını bile söyleyemedim. Bundan sonraki mektuplarımda daha az heyecanlı olup daha çok şey söylemeye söz veriyorum.

Herşey güzel yarınlar için. Üstelik bu hiç de uzak değil!

B. Metin, Ankara

Halk öfkeli

Yoldaşlar,
Geçenlerde Türkiye'den yeni gelen bir işçi arkadaşla karşılaştım. Uzun uzun konuştuk. İşçilerin, emekçilerin günlük yaşamları, duyguları, düşünceleriyle ilgili pekçok şey anlattı. Bunlardan bazılarını sizlere de aktarmak istiyorum.

Konuşma boyunca en çok üzerinde durduğu konu hayat pahalılığı oldu. Gecekondu semtlerindeki bakkallarda sabun artık 2'ye, 3'e bölünerek satılıyormuş. Zeytin ise kaşıkla. "Böyle giderse zeytini taneyle de satmaya başlarlar" dedi.

Anlattığı bir başka ilginç şey de işçilerin ücretlere yapılan "zamlar" karşısındaki tepkileriydi. "Ben bu zamma sevineni görmedim" dedi. "Delik o kadar büyük ki yüzde yüz bile zam yapılsa ihtiyacın yanında devede kulak kalır." İşçiler bu "zamlar" karşısında öfkelenedursunlar hemen ardından mallara bindirilen yüksek oranlı zamlar herşeyin üstüne tuz biber ekmiş. Arkadaş, "hükümete duyulan güven kırıntıları bile eridi" diyor.

Bir de 1 Mayıs öncesi özellikle büyük şehirlerde yoğun baskı uygulanmasına geçilmiş. Kimlik kontrolleri, araba, üst baş aramalar, kahve, ev basmalar olağanüstüymüş. Askeri birlikler bütün önemli kavşaklarda nöbet beklemiş.

Burjuvazi korkmakta haklıdır. Fırtına ektiler, kasırga biçmeleri kaçınılmazdır.

G.B., Londra

Hamburg'da 1 Mayıs

Değerli yoldaşlar,
Hamburg'da yapılan 1 Mayıs çalışmalarını ve yürüyüşü kısaca aktarmak istiyorum.

İşçi sınıfının uluslararası dayanışma ve savaşım günü olan 1 Mayıs'ta tüm kızıllığımızla alanlardaydık. DGB'nin (Alman Sendikalar Birliği) düzenlemiş olduğu yürüyüşe Hamburg'da 15-20 bin işçi katıldı. Sendikanın ve siyasal kuruluşların bu 1 Mayıs'ta temel belgileri, "35 saatlik iş haftası ve herkese iş" olarak saptanmıştı.

Geçen yıllara göre genelde katılım zayıftı. Bunun nedenleri arasında, sendika merkezinin bu yılki yürüyüşe işçileri katmada isteksiz tavrı, yürüyüşün çok erken saatlerde başlaması, havanın yağmurlu olması sayılabilir. Oysa 35 saat isteminin yükseltildiği, her yerde grev oylamalarının ve hazırlıklarının sürdüğü böyle bir ortamda biz çok daha güçlü bir yürüyüş bekliyorduk.

Biz, *İşçinin Sesi* olarak, "Tanklarla gelen devrimle gitmelidir", "Faşizme karşı tek yol devrim", "Demokrasi için tek yol devrim", "Yaşasın proletarya enternasyonalizmi", "Kahrolsun faşist diktatörlük", "Kahrolsun Mannheim'daki polis terörü", "Eşit işe eşit ücret", "Kürt halkına ayrılma hakkı", "Yaşasın ileri demokratik halk devrimi" belgilerimizle 1 Mayıs'a katıldık. Bu belgileri, Almanca ve Türkçe olarak yürüyüş boyunca coşkulu bir şekilde attık. Türkiyeli örgütler arasında yine en canlı, en disiplinli, en kızıl ve en yığınsal örgüt bizdik. Yürüyüşte yayın ve yiyecek de sattık, bildiri dağıttık, bağış topladık.

1 Mayıs hazırlık çalışmalarımıza gelince, 1000 adet *İşçinin Sesi*-1 Mayıs afişini yaygın olarak yapıştırdık. Yürüyüş hazırlıkları için bir ay önceden karar almamıza rağmen çeşitli nedenlerle yeterli bir çalışma yürütemedik. Bunun sonucu yürüyüşe katılım, gerçekleştirebileceğimizin gerisinde kaldı. Bir dahaki 1 Mayıs'a daha iyi hazırlanıp daha güçlü çıkacağız. Devrimci selamlar.

Hamburg

Vasıf Öngören'i yitirdik

Türkiye'nin en değerli devrimci tiyatrocularından biri olan Vasıf Öngören geçirdiği kalp krizi sonucu Hollanda'da öldü. *Almanya Defteri, Asiye Nasıl Kurtulur, Oyun Nasıl Oynanmalı* gibi unutulmaz oyunlar yazan ve sahneye koyan Vasıf Öngören'in genç yaşta ölümü Türkiye'de devrimci tiyatroculuk açısından büyük bir kayıptır.

İşçinin Sesi

DUYURU

Koromuzun
İşçinin Sesi
10. yıl gecesinde
orkestra eşliğinde
söylediği marşların
kasetleri yeni çıktı.
4 Sterlin

TKP Bayrağı
TKP ve *İşçinin Sesi*
Rozetleri
İşçinin Sesi
Korosu'nun
ilk kasetleri

Bayrak 5 sterlin
Rozet 2,5 sterlin
İlk kasetler
3 sterlin

Adresimizden isteyebilirsiniz.
15 ve daha çok sayıda isteyenlere %50 indirim yapılır.

İŞÇİ MİZAHI

ONLAR BİLE GÖRÜYOR

Başta menşevikler olmak üzere bazı devrimci hareketler faşizmin çözülmediğine dair "kanıt"lar icadedadursunlar, 27 Nisan tarihli *Tercüman*'da şöyle bir haber yayınlandı:

"Anayasa Mahkemesi'nin 22. kuruluş yıldönümü dolayısıyla düzenlenen törende konuşan Cumhurbaşkanı Kenan Evren, *'Daha şimdiden Anayasa'yı kıyısından köşesinden çekiştirenler vardır ve ileride de olabilir'* dedi.

"Cumhurbaşkanı Evren, Anayasa üzerinde bazı tartışmalar yapılabileceğini de belirterek, *'Anayasa tartışmasının Anayasa Mahkemesi'nin çatısı altında yapılmaması gerektiğini'* söyledi.

(...)

"Cumhurbaşkanı Evren, Anayasa'yı şimdiden kıyısından köşesinden çekiştirmeye başlayanların ortaya çıktığını, bunun ileride de olacağını ifade ettiği konuşmasında, *'Ancak, Anayasa'nın münakaşası, Anayasa'yı savunmakla görevli bu yüce kuruluşumuzun çatısı altında yapılmamalıdır. Aksi taktirde, kanunların Anayasa'ya uygunluğunu denetleyen bu makama gölge düşer'* dedi."

Şimdi soruyoruz: Evren bile Anayasa'nın değişebilirliğinden söz etmek zorunda kalıyorsa, faşizm çözülüyor mu, çözülmüyor mu?

ACELE CEVAP

"Türkiye emperyalizmin zayıf halkasıdır" dedik. Önce partiden attıklarını söylediler, sonra utangaç bir şekilde "zayıf halka Türkiye" dediler.

"Bu cunta faşisttir" dedik. Üç yıl sonra "cunta adım adım faşistleşti" dediler.

"Tanklarla gelen devrimle gider" dedik. Bunu epey geç taklit edip "süngüyle gelenler oyla gitmez" dediler.

Vakit geçmeden lütfen cevap versinler:

Faşizm çözülüyor mu, çözülmüyor mu?

Oportünistleri İlerletme Komitesi, Mannheim

Amerika'nın 1980 Moskova Olimpiyatlarını boykot etmesi, olimpiyatların başarısına en küçük bir gölge bile düşürmeye yetmemiştir. Ama, yıllardır "olimpiyatların ruhu" durumuna gelen sosyalist ülkelerin çekilmesi, Los Angeles Olimpiyatlarını bir hiç düzeyine indirecektir.

Emperyalizmin oyunları olimpiyat meşalesini söndüremeyecektir

***Olimpiyat**ların kaldırılması kuşkusuz bir kayıp olur. Ülkeden ülkeye dolaşması halkların kaynaşması açısından daha yararlı olmakla birlikte, **eğer kaldırılma** gibi bir durum olacaksa, o zaman olimpiyat meşalesi, doğduğu topraklarda kalıcılaştırılmalıdır. Bu meşale söndürülmemelidir. **İleride, dünya** emperyalizmin gölgesinden kurtarılınca bu meşale tüm insanlığa daha da anlamlı bir aydınlık saçacaktır.*

Sovyetler Birliği Olimpiyat Komitesi, 8 mayısta yayınladığı bir bildiriyle, Sovyet sporcularının anti-Sovyet, anti-komünist bir kampanyaya dönüştürülmek istenen Los Angeles Olimpiyatlarına katılmayacağını duyurdu. Çok da haklıdır.

Bu karar, Los Angeles Olimpiyatlarını "Amerikan usulü yaşamın üstünlüğü"nü (!) gösterme yolunda kullanmayı ve bir seçim yatırımı olarak değerlendirmeyi planlayan Reagan yönetiminde şok etkisi yaptı.

Sovyetler'in açıklamasını izleyen günlerde, bir dizi sosyalist ülke de olimpiyatlara katılmayacaklarını açıkladılar. Katılmazlarsa Los Angeles Olimpiyatlarının sönük geçeceği şimdiden apaçıktır. Sağlıklı bir geleceğin sahibi sosyalizm, daha bugünden olimpiyatların ruhudur.

Los Angeles Olimpiyatlarının örgütleniş biçimi üstüne zaten uzun bir süredir tartışma yürüyordu. Olimpiyatların tüzük ve geleneklerine ters tutumlar alınması spor çevrelerince eleştiriliyordu.

Örneğin, olimpiyat tüzüğüne göre, bir olimpiyat kafilesinin ev sahibi ülkeye girebilmesi için ulusal olimpiyat komitesinin verdiği kimlik kartını ve gönderen ülkenin pasaportunu taşıması yeterli koşuldur. Geleneklere göre, sporcu, antrenör, yönetici, doktor ve gazetecilerden oluşan olimpiyat kafilesinin listesi bilgileri olsun diye yalnızca hazırlık komitesine iletilir. Oysa, sosyalist ülkelerdeki ABD elçilikleri, yollanacak kafileyi, olimpiyat tüzüğüne aykırı olarak, vizeye tabi tutmak istediler. Sosyalist ülke olimpiyat komiteleri bu tutumu protesto ettiler. Hatta Demokratik Almanya Olimpiyat Komitesi, ocak ayında yaptığı bir uyarıyla bu tutum düzeltilmezse Los Angeles'e gitmeyeceklerini açıkladı. Daha sonra, Los Angeles Olimpiyatları Hazırlama Komitesi Başkanı Peter Ueberroth da bu tüzük dışı uygulamayı eleştirdi.

Bir başka tüzük dışı uygulama da, "Hür Avrupa" ve "Özgürlük" radyoları temsilcilerinin Los Angeles Olimpiyatlarına resmen kabul edileceklerinin açıklanması oldu. Bilindiği gibi, bu radyolar sosyalist ülke halklarına anti-komünist yayın yapan CIA güdümlü odaklardır. Olimpiyat tüzüğü, olimpiyatlara katılan herhangi bir ülke aleyhine propagandayı yasaklar. Bu nedenle, adı geçen radyo temsilcileri, eskiden beri olimpiyatlara resmen, gazeteci statüsüyle sokulmazlardı. Bu CIA ajanları ilk kez Los Angeles'te "legalize" edilmek istendiler.

Los Angeles Oyunları, tamda "Amerikan usulü yaşamı" sergilercesine tiksindirici bir biçimde ticari amaçlar için kullanılıyor. Bunun en çarpıcı örneği, olimpiyat ateşinin taşınmasının kiraya verilmesidir. Geleneklere göre, Yunanistan'da Olimpus dağında güneş ışınlarıyla yakılan olimpiyat meşalesi, amatör sporcular tarafından elden ele taşınarak ev sahibi ülkeye ulaştırılırdı. Şu anda, Amerika'da taşınan olimpiyat meşalesi ise kilometre başına 3 bin dolardan bir reklam şirketinden ötekine iletiliyor. Bu meşale iki aylık uzun bir seyahatten sonra Los Angeles'e varacak!

Aslında bu meşalenin taşınması işinin panayır açık arttırmasına çevrildiğini öğrenen Yunanistan Olimpiyat Komitesi, mayıs ayı başında yapılması gereken geleneksel yakma törenini örgütlemeyi reddetti. Amerikalılara, hâlâ Cenevre'deki Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nde duran Saraybosna Kış Olimpiyatlarından kalan meşaleyi kullanmaları söylendi.

Olayın bu yönleri ve Sovyetler'in bu çerçevede gelen katılmama gerekçeleri spor çevrelerinde çok tartışıldı. Çok kaçamak arandı ama sonunda Sovyetler'in gerekçelerinin haklılığı yüksek sesle söylenmeyen genel bir kabul gördü.

Sovyetler'in sporcuların Batıya iltica etmelerinden çekindiği için katılmadığını söyleyenler çıktı. Ama birazcık sağduyulu spor çevrelerinde, şimdiye kadar olimpiyatlara katılan hiçbir Sovyet sporcusunun ilticaya kalkışmadığı gerçeği bilindiğinden bu da tutmadı.

Öte yandan, Sovyetler'in katılmama kararının, Carter'ın 1980 Moskova Olimpiyatlarını boykot çağrısına bir misilleme olduğu görüşü öne sürüldü. Örneğin, Avustralya'da yayınlanan *Morning Herald* gazetesi olayı, "ABD, 1980'i siyasallaştırmanın cezasını çekiyor" başlığıyla verdi. Ancak Sovyetler'in somut ve haklı gerekçeleri, ABD'nin 1980' deki tutumundan net olarak ayrılıyor.

Günümüzde olimpiyatların iki sistem arasındaki sınıf savaşının bir alanına dönüşmesi şaşırtıcı değildir. Ancak Yüro-komünistlerin bu alanda bile ikircimli tutum almaları herşeye rağmen hâlâ şaşırtıcı oluyor. İtalyan Komünist Partisi yayın organı *L'Unita* Sovyetler'in tutumunu "keyfi" olarak niteledi. Fransız Komünist Partisi Genel Sekreteri G. Marchais de "çok büyük bir hata" dedi.

Olimpiyatlar iki sistem arasında bir savaşım odağı ve aynı zamanda sosyalizmin üstünlüklerinin uluslararası bir vitrini olduğu içindir ki, emperyalizm her olimpiyatta sözcüğün tam anlamıyla mızıtmaya başladı. Giderek olimpiyatların çok masraf açtığı gibi söylentiler de dolaşıyor. Hatta olimpiyatların kaldırılmasından bile söz edilmeye başlandı. Buna karşılık Yunanistan olimpiyatların çıkış yurdunda yapılmasını önerdi.

Olimpiyatların kaldırılması kuşkusuz bir kayıp olur. Ülkeden ülkeye dolaşmasıyla halkların kaynaşması açısından daha yararlı olmakla birlikte, eğer kaldırılma gibi bir durum olacaksa, o zaman Olimpiyat meşalesi, doğduğu topraklarda kalıcılaştırılmalıdır. Bu meşale söndürülmemelidir. İlerde, dünya emperyalizmin gölgesinden kurtarılınca bu meşale tüm insanlığa daha da anlamlı bir aydınlık saçacaktır.

Sami Rasin

RÖPORTAJ

Bugün için Türkiye'de demokrasi bir devrim sorunudur. Bugün Türkiye'de hiçbir gerçek demokratik hedef, devrimsiz kazanılamaz. Bu nedenle demokrasi için savaşımı hep devrim için savaşıma bağlıyoruz.

Alman gazeteci Dieter Falk'ın

SORU: *Öyle görünüyor ki çoğu gözlemciler, özellikle sol kesimden olanlar, 25 mart yerel seçimlerinde ANAP'ın bu kadar iyi sonuç alacağını beklemiyordu. Ülkenin endüstri merkezleri dahil Türkiyeli seçmenin kendilerini açlığa terkeden bir adama bu denli ezici bir destek vermesinin nedeni nedir?*

YANIT: Bizim için yerel seçim sonuçları sürpriz olmadı. Bunlar, kesinlikle beklediğimiz ve öngördüğümüz sonuçlardır.

Türkiye'deki ve ülke dışındaki burjuva basını seçim sonucunu Özal'ın büyük "zaferi", halk desteğinin göstergesi ve rejimin meşruluğunun onaylanması olarak göstermek için kıvranıyor. Biraz daha yakından bakıldığında çok farklı bir durum ortaya çıkıyor.

Öncelikle, seçimlerin faşizm koşullarında yapıldığını unutmamak gerekir. Seçimler halkın iradesinin özgürce anlatımından çok, işkence tehdidi altında alınmış sahte bir ifadeye benziyor. Seçimler hiçbir biçimde demokratik değildi. Akılda tutulması gereken birinci nokta budur.

İkinci olarak, 6 kasım genel seçimlerine katılmaları yasaklanan üç muhalefet partisine yerel seçimlere katılma izni verildi, ama seçim kampanyalarını "çok ileri" götürmemeleri için bunlara ciddi bir basınç uygulandı. Seçim otobüsleri taşlandı, adayları saldırıya uğradı, liderleri tehdit edildi.

Aslında bu partilerin kendileri de gerçek bir kampanya yürütmekten geri durdular. Özellikle SODEP çok "yapıcı"ydı. ANAP'a karşı geçerli bir alternatif olarak kendisini sunmaktan bilerek kaçınıyor göründü.

Son olarak, Özal'ın "yenilikçi" siyasetleri henüz pratikte sınanmamışken ANAP, seçimlerin zamanlamasını çok akıllıca ayarladı.

Yukarıdaki tüm koşullar dikkate alınınca, seçim sonuçları çok çarpıcıdır. ANAP oyların yüzde 41.4'ünü aldı. Cuntadan "bağımsız" görünümü altında girdiği genel seçimlerdeki durumuna göre oylarında yüzde 5 oranında bir düşüş var. Burjuva basını işine öyle geldiği için bunu görmezlikten geliyor.

Öte yandan yığınların bilincinde cuntayla en yakın bağlı parti MDP, 6 kasım seçimlerinde yüzde 23 oy almışken, 25 martta yüzde 7.1'e geriledi. Kayıp yüzde 16 oyun ANAP'a gittiğini rahatça varsayabiliriz. Bu durumda Özal'ın yüzde 60 civarında oy toplamış olması gerekirken, sonuçlar gerçekte "muhalefet"e yüzde 20 oy kaptırdığını gösteriyor. Bu nasıl bir "zafer"dir diye soruyoruz.

25 mart seçimlerinin sonuçları, Türkiye'de faşizmin çözülüşünü hızlandıracaktır. Bunun ne oranda ve ne hızda olacağını önümüzdeki günler gösterecektir.

SORU: *SODEP'in başarısının etkisi ne olurdu? Halkçı Parti ya da CHP'nin Ecevit kanadıyla karşılaştırıldığında SODEP ne tür bir partidir? SODEP gerçek bir burjuva demokrasisinin güvencesi olabilir miydi?*

YANIT: Tutumumuzu belirlerken partimiz genel seçimleri faşizmin çözülüşünü hızlandıran nesnel bir unsur olarak ele aldı. Üç cunta partisinin herhangi birinin kazanacağı oyların faşizmin çözülüşünü hızlandırmayıp yavaşlatacağını, ama SODEP ya da DYP'nin alacağı oyların büyük olasılıkla çözülüşü hızlandıracağını söyledik.

Bu nedenle oyların SODEP'e verilmesi çağrısında bulunduk. SODEP yeterli sayıda oy alırsa hükümet düşebilir ve erken bir genel seçim gündeme gelebilir, dedik. Hepsinden önemlisi tüm toplumsal psikoloji değişir, halkın cesareti ve canlılığı artar, bu da kendini sokaklarda göstermeye başlardı.

Türkiye öyle bir ülkedir ki, doğabilecek yeni durumda SODEP, halkın rejime duyduğu hoşnutsuzluk dalgasının başını çekemezdi. Devrimci bir durum doğabilir ya da oluşmaya başlayabilirdi. Toplum bir kez daha ya faşizm, ya devrim ikilemiyle yüzyüze gelecekti. Önümüzdeki günlerin bu çözümlemenin doğruluğunu yansıtacağına inanıyorum. Daha dün kurulan, seçim kampanyalarında saldırıya uğrayan ve gerçek bir kampanya yürütmede kendini geri tutan bir parti için yüzde 23 oy önemsiz bir oran değildir. Bu oyla SODEP ana muhalefet partisi hem de parlamento dışı muhalefet partisi durumuna yükseldi. Bir fırtınanın oluştuğuna ilişkin işaretler vardır. Üstelik SODEP'in kendisi fırtınayı dağıtmak istiyor ama durduracak gücü yoktur.

Seçimlerde siyasetimizi açıklarken çok önemli bir noktaya dikkati çekmem gerekiyor. Halkı yalnızca SODEP'e oy vermeye çağırmak ve işi orada bırakmak komünistler için affedilmez bir ihanet olurdu. Zira SODEP lehine bir sonucun yukarıda sözü edilen olumlu etkileri yanısıra bu partiye büyüyen sempati zararlıdır. CHP deneyimi tekrarlanmak istenmiyorsa bu sempati zamanında engellenmelidir.

Açıkladığımız gibi SODEP gerçekten demokratik değildir. Demokratik olabilmesi için komünist partisine, komünizme düşman olmaması, Kürt halkının ayrılma hakkını vb. kabul etmesi gerekir.

SODEP, gerçek bir anti-faşist değildir. Kadrolarının faşizm yıllarındaki tutumu bunu gösterdi.

SODEP anti-emperyalist de değildir. ABD emperyalizmine, ülkemizdeki Amerikan üslerine ve NATO'ya karşı değildir.

SODEP barıştan yana değildir. Tüm burjuva pasifistlerinin güçlü bir biçimde kınadığı ve savaştığı nükleer silahlara karşı değildir.

Kısacası, SODEP, utangaç bir burjuva liberal partidir. Burjuva demokrasisinin bile tutarlı bir sözcüsü değildir. Bununla birlikte alacağı oylar, SODEP'in istemlerinin dışında bir etki yapacaktır, dedik. Bu oylar faşizmin çözülüşünü hızlandıracaktır. Belgimiz "SODEP'e oy ver, SODEP demokratik değildir" idi. Tekrarlıyorum, bugün olan da budur.

HP ise sahte bir partidir. Cuntanın kuklasıdır. Yine de ona oy verenler, sosyal-demokrasiye oy veriyorum illüzyonuyla oy verdiler. Bu gerçek de hesaba katılmalıdır.

Öte yandan Ecevit, kendini akıllıca seçimlerden uzak tuttu ve şimdi SODEP'e "sol" bir alternatif olarak hazırlanıyor. Daha başka "alternatifler" kanatlar altında sıra bekliyor.

SORU: *Seçimler halkın siyasal eğilimlerini gerçekten yansıtmıyorsa, Türkiye'de anti-kapitalist sol potansiyelin gücü nedir dersiniz?*

YANIT: Seçimler halkın gerçek siyasal eğilimlerini yansıtmaz denemez, yansıtırlar, ama söz gelimi, doğrudan yansıtmazlar. Aynadaki görüntünün nasıl yorumlanacağını bilmek gerekir. Bugün Türkiye'de ANAP'a, hatta SODEP'e oy vermek, ille de onların siyasetlerini desteklemek anlamına gelmez.

Hem 6 kasım genel seçimleri, hem 25 mart yerel seçimleri solun, yani sosyal-demokrasinin solunda duran solun Türkiye'de büyük bir ağırlık taşıdığını gösteriyor. Yurt içinde ve dışında basın ne denli büyük bir çabayla bunu saklamaya çalışırsa çalışsın, seçim sonuçları solun gücünü gösteriyor. Yoğun terör koşullarında ve en ufak bir legal olanağın bile varolmadığı bir ortamda hâlâ solun gerçek gücünü yansıtmamakla beraber seçim sonuçları yine de solun gücünü gösteriyor.

Kasım seçimlerinde geçersiz oyların, oy kullanmayanların ve oy hakkını kaybedenlerin toplam oranı yüzde 18.3'tür. Baskı koşullarında, oylamanın zorunlu olduğu koşullarda bu oranın çeşitli bilinç düzeylerini içinde barındıran solu temsil ettiğini söylemek haksızlık olmaz.

Buna seçmen kütüklerine kayıtlı olmayan insan sayısını eklersek yüzde 22 gibi bir rakama ulaşırız. Açıktır ki eklenen yüzde 4'ün bir kısmı hatalardan ya da ihmalkarlıktan doğar ama öteki kısmı kuşkusuz solun en bilinçli unsurlarını temsil ediyor. Binlerce siyasal tutuklu ve illegaliteye geçen binlerce devrimci. Oy hakkı olmayan 18 ve 21 yaş arasındaki gençlerin büyük bir bölümünün sol eğilimli olduğunu akılda tutarsak, en kötümser bir yaklaşımla bile Türkiye'de solun gücünün yüzde 20'den az olmadığı sonucunu çıkarabiliriz.

Bunun, bugünkü elverişsiz koşullarda solun yalnızca çıplak potansiyeli olduğunu vurgulamalıyız. Burjuvazi korkularında tümüyle haklıdır.

SORU: *O halde "demokratikleşmenin gerçek özelliği nedir ve Türkiye'de bir burjuva demokrasisinin gelişme şansı nedir?*

YANIT: Cuntanın sözde "demokratikleşme" sürecinin bir oyun olduğu tamamiyle açığa çıkmıştır. Halkın geniş çoğunluğu bunu anladı. Cunta bu oyunla kendine toplumsal taban kazanmayı ümit ediyor. Üç yıllık çıplak baskı bunu büyük ölçüde dışlamıştı.

Bu bir oyundu ama halkın tepkileri oyun değildi, cuntanın istemlerinden bağımsız olarak kendi kendine bir hayatiyet kazanmıştır.

Bu gelişmenin en olası sonucu devrimci bir durumun yeniden doğması, ya da ona doğru hızlı bir gelişmedir.

Bir başka olasılık, faşizmin devrimle değil, bir öncekinden daha sınırlı bile olsa burjuva demokrasisiyle sonuçlanan gelişmelerle gitmesidir. Ancak bu, bugün ilkinden daha uzak bir olasılık olarak görülüyor. Türkiye'de toplumsal ve ekonomik bunalım kalıcı ve yapısaldır. Faşizmin son üç yıllık deneyimi bu bunalımı olumsuzundan çözme girişimi oldu. Başaramadı. Burjuva demokrasisi Türkiye finans-kapitalinin bedelini ödeyemeyeceği bir lükstür. Türkiye'de orta yol, er geç ya faşizm ya devrim ikilemine varan geçici bir olgu oldu ve böyle olacaktır.

Bugünkü koşullarda, Türkiye'de devrimci hareket güç kazandığı ölçüde sınırlı bir burjuva demokrasisinin kapısı kapanır.

İkincisinden daha da uzak bir üçüncü olasılık faşizmin yeniden tüm ağırlığıyla toplumun üstüne çökmesidir. Ama bu olasılık için olaylar çok ileri gitmişe benziyor.

Günün geçerli belgisi hâlâ şudur: "Tanklarla gelenler devrimle gitmelidir!"

SORU: *Öyle görünüyor ki, özellikle devrimci güçlerin ayıplanası durumu nedeniyle toplum içindeki sol potansiyel sürekli bir biçimde harekete geçirilemiyor ve örgütlenemiyor. Örgütünüzün de içinde olduğu sol cephelerden biri, Dev-Yol cepheyi bıraktığı için bölündü. Bölünmenin nedenlerini açıklar mısınız?*

YANIT: Bilginiz olsun diye söylüyorum, farklı nedenlerle biz ve Dev-Yol ayrıldıktan sonra söz konusu örgüt, FKBDC, eski varlığının bir gölgesi olarak da olsa hâlâ yaşıyor.

Bizi FKBDC'den ayrılmaya götüren nedenleri yayınlamıştık. Kısaca özetlersek, bize göre, kendisini cephe olarak tanımlayan ama bu tanıma uymayan, programatik bir anlamda bile artık birleşik olmayan, somut çalışma yürütmeye yönelik önlemleri almamakta direnen bir örgütün varlığını sürdürmesi artık Türkiye'de dev-

RÖPORTAJ

Burjuva demokrasisi Türkiye finans-kapitalinin bedelini ödeyemeyeceği bir lükstür. Türkiye'de orta yol, er geç ya faşizm ya devrim ikilemine varan geçici bir olgu oldu ve böyle olacaktır.

Yürükoğlu yoldaşımızla yaptığı s"yl şi

rim davasını ilerletmiyordu, hatta bu davaya zararlı duruma girmişti. Biz *devrim için cephe* olduğunu ileri sürdüğü için FKBDC'ye katılmıştık. Ayrılma kararı aldığımızda ise FKBDC, yararlı çalışma yürütmeyi çoktan bırakmıştı ve ayrıca FKBDC programının temel ilkesi olan devrim için birlik anlayışını açıkça reddeden bir örgütü (TKEP) bünyesinde barındıyordu. Bu aldatmacayı kabullenmektense kendimizi FKBDC'den ayrı tutmayı tercih ettik.

Bir zamanlar, FKBDC'nin, devrimci güçlerin birliği için anlamlı bir çekim merkezi olma gücü vardı. Bu olanağı yine kendi elleriyle ortadan kaldırdı. FKBDC'deki dostlarımıza karşı hiçbir düşmanlık beslemiyoruz ve devrim için tüm devrimci güçlerle, yaşayabilecek birlik biçimleri aramayı sürdürüyoruz ama öte yandan bu görevi reformlar için birliğe indirgeyen her türlü girişimi eleştiriyoruz.

SORU: *Genel olarak, çeşitli sol güçlerin farklılık gösterdiği birkaç temel sorun var. Bunların birkaçı üstüne sizin görüşlerinizi almak istiyorum. Birincisi Türkiye'nin toplumsal-ekonomik yapısı ve egemen sınıfların niteliğidir. Bu konuda Türkiye solunda (TKP/ TDKP / Dev-Yol / TKSP / PKK / PPKK) egemen başlıca görüşleri ve sizin görüşlerinizi kısaca özetleyebilir misiniz?*

YANIT: Türkiye'nin toplumsal ekonomik yapısına ve sınıf güçlerinin yeralımına ilişkin olarak sol gurup ve partilerce önerilen farklı çözümlemelere işaret etmekte çok haklısınız. Bu konu, tüm öteki farklılıkları doğuran en canalıcı ayrılık noktasıdır.

Genellikle egemen olan yanlış, Türkiye'nin gelişme düzeyinin geri gösterilmesidir. Bu devrimin görevlerinin ve devrime katılan güçlerin yanlış belirlenmesini beraberinde getiriyor.

Bu yanlış değerlendirmeler başlıca iki kategoride guruplanabilir. Birinci yanlış, Türkiye'yi yarı-feodal, yarı-sömürge bir ülke olarak görmek saçmalığı ve bu nedenle, önümüzdeki görevin burjuva demokratik devrimi olduğunu söylemektir. Bu görüş, Arnavutluk yanlısı çeşitli guruplar (TDKP dahil) arasında yaygın. Türkiye'nin kapitalist bir ülke olduğunda anlaşmakla birlikte, gelişme düzeyini o kadar geride görüyorlar ki, yine "ulusal demokratik devrim" günün görevi oluyor. (TKP-Resmi, TKSP ve diğerleri. TKP-Resmi'leri önceki geri konumlarından bile daha geri gittiler, şimdi Türkiye'de tekelci kapitalizmin egemen olduğunu yadsıyorlar.)

Bu iki yanlış tezin ortak noktası, "ulusal burjuvazi" denen tekel-dışı burjuvazinin devrimde doğal bir bağlaşık olarak (eğer aşırı menşevik anlayışlarda olduğu gibi öncü olarak görülmüyorsa) görülmesidir.

Partimiz, Türkiye'nin emperyalizme bağımlı, orta derecede gelişmiş bir kapitalist ülke olduğunu, endüstrinin başı çeken sektör olduğunu, finans-kapital ve devlet tekelci kapitalizminin doğmuş ve egemen olduğunu, tarım üretiminin göreceli olarak geri ama üretimin karakteri açısından kapitalist olduğunu ve tarımın artan oranda finans-kapitalin egemenliğine geçmekte bulunduğunu ileri sürüyor.

Bundan dolayı devrim, yerli finans-kapital ve emperyalizme karşı yöneliyor. Devrimde öncü güç, kent ve kır küçük burjuva yığını ve Kürt ulusal hareketiyle bağlaşıklık kuran proletaryadır. Tekel-dışı liberal burjuvazi devrimci bir güç değildir. Halk güçlerinden soyutlanmalı ve tarafsızlaştırılmalıdır.

Türkiye'de devrim, anti-tekelci, anti-emperyalist, anti-faşist karakterdedir. Bu devrim, taslak programımızda da belirtildiği gibi "ileri demokratik halk devrimi"dir. Burjuva demokratik devrimden farklı olarak İDHD'nin, kapitalist gelişmenin yolunu temizleme görevi yoktur. Onun görevi, gerçek demokratik dönüşümleri gerçekleştirerek, ancak sosyalist karakterli olabilecek toplumsal bir devrimin yolunu temizlemektir. Proletarya, devrimde hegemonyasını kurup geliştirdiği ölçüde, doğan sınıf erki proletarya diktatörlüğünün bir biçimi olacaktır.

SORU: *Türkiye devrimi ya da yalnızca demokratik savaşım açısından bunun ne gibi stratejik sonuçları olabilir?*

YANIT: Bu farklılık görüşümüzde İDHD, proletaryanın hegemonyası yoluyla sosyalizme büyüyecek sürekli bir devrim sürecidir. Öteki partilerin çeşitli stratejilerinin tümü, devrimin demokratik görevleri ile sonul amaçları arasında bir kopmaya götürüyor. Bunların tümü, menşeviklerin "aşamalı devrim teorisi"nin farklı anlatımlarıdır.

Bu, demokratik savaşıma yaklaşımda da yansıyor. Bugün için Türkiye'de demokrasi bir devrim sorunudur. Bugün Türkiye'de hiçbir gerçek demokratik hedef, devrimsiz kazanılamaz. Bu nedenle demokrasi için savaşımı hep devrim için savaşıma bağlıyoruz. Küçük burjuva anlayışa göre, demokratik savaşım her zaman reformist bir savaşımdır. Sağ oportünistler için bu, "demokratik savaşım" uğruna devrim için savaşımı yadsımak, "sollar" için ise soyut bir "devrim için savaşım" uğruna demokratik savaşımı yadsımak anlamına geliyor.

Bugün bu farklılıklar, antifaşist savaşıma tutumda en güçlü biçimde yansıyor. Sol içinde faşizmi devrimle yıkmak isteyenlerle, bunu liberal burjuvazinin kapasitesine asılsız bir güven duyarak reformlarla yapmak isteyenler arasında şiddetli bir savaş yürüyor.

SORU: *Sizce Kürdistan Türkiye burjuvazisinin bir sömürgesi midir? Değilse Kürtleri, yine de ayrılma hakkı olan bir ulus olarak görüyor musunuz? Öyleyse, Kürt devrimcilerinin Türkiye işçi sınıfı partilerinden ayrı olarak kendi partilerini kurmaları doğru mudur?*

YANIT: Kürdistan'ı Türkiye'nin bir iç sömürgesi olarak görüyoruz. Bu topraklar Türkiye tarafından zorla ilhak edilmiştir. Ancak şunu belirtmek önemlidir. Türkiye böyle yaparak, Kürdistan'ı, kendi pazarını oluşturmaktan mahrum bırakmıştır ve Kürdistan bugün Türkiye ekonomisine tamamen bütünlenmiştir. Biz, Kürt ulusunun ayrılma hakkının vazgeçilmez bir hak olduğunu tabii ki savunuyoruz ve bunu ilk kez açıkça söyleyenler arasındayız. Ne var ki Kürt proletaryasının Türk proletaryasından ayrı bir ilkesel düzeyde proletarya örgütünün olanaklı en geniş biçimlerde örgütlenmesinden yanayız. Bundan da öteye, Türkiye'de Kürt proletaryasının ayrı örgütlenmesinin nesnel koşulları yoktur. Kürdistan'ın kendi pazarının olmaması bir yana, Kürt asıllı proleterlerin büyük çoğunluğu, ülkenin Türk kesimindeki endüstri merkezlerinde yerleşmiştir. İkinci olarak, Kürdistan'ın Türkiye, Irak, İran ve Suriye parçaları arasındaki bağlar, tekil parçalarla sömürgeci ülkeler arasındaki bağlardan çok daha zayıftır. Bu koşullarda Kürt proletaryasının ayrı örgütlenmesi, Türkiye'de işçi sınıfının savaşım birliğini yalnızca zayıflatmaya yarar. Türkiye'de işçi sınıfı savaşımının ve Kürt halkının ulusal savaşının yazgısının kopmazca bağlı olduğu üstünde anlaşıyorsak, birlik olmayışından Kürt ulusal hareketi de zarar görür.

SORU: *NATO emperyalizmi için Türkiye'nin bölgede önemli bir stratejik yeri vardır. Sosyalist kampa karşı rolü tartışılamaz. Türkiye için Ortadoğu pazarlarının önemi artarken, OECD pazarının önemi azalıyor. Bu durumun, Türkiye burjuvazisinin, ABD'nin İsrail'le sıkı işbirliğine dayanan stratejik çıkarlarıyla çatışan bir siyaset izlemesiyle sonuçlanabileceğini düşünüyor musunuz?*

YANIT: Bu ilginç bir bir varsayım ama tersinin doğru olduğunu söyleyeceğim. Türkiye emperyalistleşme arzusuyla dolu bir güç olarak İsrail'i bölgedeki baş rakibi olarak görüyor. Bu nedenle Filistin halkının kurtuluş davasının şampiyonluğunu yapıyor gözüküyor ve İslam ülkelerinin zirve toplantılarında İsrail'e atıp tutuyor.

İkincisi, Ortadoğu pazarlarında Türk çıkarlarının büyümesinin Türkiye'yi ABD emperyalizmi ile *belli bir* çatışmaya sokacağı doğrudur ama bu ABD stratejik çıkarlarıyla bir çatışma noktasına dek asla varmaz. Zaten bu pazarlara açılma, ABD emperyalizminin yön göstericiliği ve himayesi altında oluyor. Amerikalıların doğrudan karışmamayı tercih ettikleri ülke ve sektörlere Türkiye finans-kapitalini yollayor. Bunun siyasal ve askersel anlamı şudur: Türkiye, sözcüğün tam anlamıyla ABD emperyalizminin vekili, onun için İslami bir Truva atı gibi hareket ediyor.

SORU: *Bölgedeki anti-emperyalist süreçte Türkiye devriminin nasıl bir etkisi olacağını düşünüyorsunuz?*

YANIT: Türkiye devriminin dünyayı sarsıcı etkileri olacaktır. Bu etkiler yalnızca Ortadoğu ülkeleri için değil, Pakistan ve Yunanistan gibi ülkeler için de geçerlidir. Daha geniş bir çerçevede, sosyalist ülkelere de çok gereksinim duyduğu taze kanı akıtarak, bir bütün olarak, dünya devrimine çok büyük bir ivme kazandıracaktır.

Bu yayılmacılık, gericilik ve savaş kaynağının bölgeden silinmesi, kendi başına, insanlığa büyük bir hizmettir.

SORU: *Irak ve İran'daki rerimci güçlerle birlikte savaşan Türkiyeli devrimciler var. Bu ülkelerdeki rejimlerin devrilmesinin Türkiye'deki durum üstünde olumlu bir etkisinin olabileceğini düşünüyor musunuz?*

YANIT: *Irak ve I ran'daki re*jimlerin devrilmesinin açıktır ki Türkiye'deki devrimci gelişmeler üstünde bazı etkileri olur. Ancak bu etkiler beklendiği kadar büyük olmayabilir. Bir kez, iki rejimden herhangi birinin devrilmesi büyük olasılıkla ötekinin zaferi pahasına olacaktır ve böylece zaferi kazanan ülkedeki Kürt hareketi üstüne ters bir etkide bulunacaktır. Humeyni ve Saddam rejimlerinin aynı anda devrilmesinin ve Kürtlere şu ya da bu biçimde bağımsızlık veren devrimci hükümetlerin kurulmasının kuşkusuz daha büyük bir etkisi olacaktır. Ama bu durumda, böyle bir gelişmeyi ezmek için Türkiye'nin doğrudan bir askersel müdahalede bulunacağını da gözden kaçırmamamız gerekir. Bana öyle geliyor ki, bölgedeki bilmecenin çözümü Türkiye'de bir devrimden geçiyor. Bunun İran ve Irak üstündeki etkisi, öteki türlü

*Babalar operasyonuyla kendilerini temize çıkaramazlar, **devrim** operasyonuyla temizlenmeleri gerekiyor*

Emine Engin

Babalar operasyonu bir aile kavgasıdır

Son aylarda Türkiye'de "eroin mafyası" sözü pek sık edilir oldu. Bir "babalar operasyonu"dur sürüyor. Devlet baba bazı başka babalara karşı "savaş" açtı. Şimdi burjuvalar bu "savaş"ı göstererek, devlet babanın ve burjuva sınıfının ne denli "temiz" olduğunu kanıtlamaya çalışıyorlar. Kendilerini "temiz" göstermeye çalışırken, gerek Mafya benzetmesiyle, gerek uyuşturucu çağrışımıyla sol harekete pislik atma çabasını da ihmal etmiyorlar.

Tercüman'da Ergün Göze Strasburg'da yapılan eyleme katılan Kemal Daysal, Enis Coşkun, Beria Onger, Mehmet Karaca için "eylem mafyası" benzetmesini kullanıyor. *(Tercüman,* 12.5.1984) Yine *Tercüman*'da Rauf Tamer daha da ileri giderek, devrimci hareketin ortaya çıkış nedenlerini neredeyse uyuşturucuyla bağlıyor. *(Tercüman,* 23.5 1984)

Uyuşturucu madde ticareti bir insanlık suçudur. Böyle bir suçu işleyen değil devrimci, sol hareket içinde bile düşünülemez. Nitekim burjuva gazeteleri geçmişte bazı devrimci örgütlere bu konuda kara çalmayı denediler. Ama "uydurma kanıtlar" bile göstermekte güçlük çektikleri için kendi girişimlerini kendileri yarım bıraktılar. Günün birinde uydurma değil gerçek verilerle bir "devrimci" örgütün bu işe bulaştığını kanıtlarlarsa, o zaman da kanıtladıkları o örgütün devrimci olmadığı olacaktır. Bundan öte değil! Zira bu insanlık suçunun günümüzde kaynağı ve sahibi kapitalizmin ta kendisidir.

Şu "eroin Mafyası", "babalar" kavramlarına biraz daha yakından bakalım. Sorunun bir "Mafya" ve "babalar" denen genel işleyiş yönü vardır, bir de eroin diye özel bir yönü vardır. Önce genelden başlayalım.

Mafya ve babalar

Mafya, 13. yüzyılda İtalya'nın Sicilya adasında doğmuş bir örgütün adıdır. Bu örgüt, o zamandan beri legal çerçevenin dışında kalan yollardan gelir sağlarmış. Böyle olduğu için, "sır saklama kuralı" temelinde çalışırmış. Kurala uymayanları da kendisi cezalandırırmış.

Gerek ansiklopedilerde yazanlara, gerek filmlerde gösterilenlere bakılırsa, dünyanın çeşitli bölgelerine göç etmiş İtalyanlar olmasa bugün dünyada Mafya da olmazdı. İtalyanlar Amerika'ya göç edip, bu örgütü oraya da taşımışlar. Orada yayılmış. Böylece 13. yüzyılda kurulan bu örgüt kapitalizm koşullarında da varlığını sürdürmüş. Bunun örgütlenme birimlerine aile denirmiş. "Aile reisi" olana da baba!

Kuşkusuz kapitalizm İtalyanların Mafya denen örgütte deneyimin olmasından son derece yararlanmıştır. Ama bu olmasaydı kapitalizm, adı Mafya değil başka birşey olan benzeri bir örgütlenme yine yaratırdı. Sorunu İtalyanların üzerine yıkmak bu olguyu gizleme amacı taşıyor. Mafya tipi bir, hatta birçok örgütlenme kapitalizmin doğası gereğidir.

Bu gereklilik şuradan kaynaklanıyor: Kapitalizmin yasalarıyla burjuva devletinin yasaları çoğu zaman ve çoğu koşulda *tam* üst üste düşmüyor, düşemiyor. Çeşitli toplumsal tarihsel nedenlerden burjuvazi legal çerçevesini yalnızca kendi canı istediği gibi çizemez. Ama bu demek değil ki kendi çizdiği çerçevenin içine hapis olacak. Egemen olan kapitalizmin yasalarıdır ve burjuvazi bunları mutlaka, kendi legalitesini de çiğneyerek yaşama geçirir. Bu nedenle doğası gereği Mafya tipi bir örgütlenmeye gereksinimi vardır.

Daha geçenlerde *Günaydın*'da bir liste çıktı. *(Günaydın,* 10.5.1984) Buna göre çeşitli ülkelerin ulusal gelirlerinde yeraltı ekonomisinin payı şöyleymiş:

Ülke	Yüzde
Avustralya	%12
Avusturya	%8.5
Kanada	%14.5
Finlandiya	%7.5
Fransa	%8
Federal Almanya	%4.5
Hindistan	%39
İtalya	%10
İsveç	%10
İngiltere	%5
Amerika	%16
Türkiye	%10.7

Yeraltı ekonomisi diye bir kategorinin pişkince yazılıp çizilip hesaplandığı bir ekonomik sistemde, kuşkusuz buna uygun "yeraltı" örgütlenmeler de olmak zorundadır. Mafya işte bu tip ve sapına kadar kapitalist bir örgüttür.

Her örgüt gibi onun da niteliğini belirleyen kimleri örgütlediği değil eylemlerinin içeriğidir. Bu açıdan düpedüz kapitalisttir ama hiyerarşinin altına doğru indikçe ağırlığıyla lümpenleri örgütlediği bilinen bir gerçektir. Burjuvazi bunu da bulanıklık yaratmada kullanıyor. Mafya'yı işine geldiği zaman İtalyanlara, işine geldiği zaman da lümpenlere yüklüyor. Kapitalizmin bir ürünü olan lümpenlerin sorumluluğunu kime yüklediği de ayrı bir soru!

Şimdi Ergün Göze'nin "eylem mafyası" diye, bazı solcuları suçlamasını yeniden akla getirelim ve gülelim. Burjuvazi, kapitalist bir örgütün adını küfür diye kullanmış oluyor! Kendi kendine hakaret ediyor!

Uyuşturucu

Kapitalizm büyük meta üretimidir. Herşeyi metalaştırır ve herşeyi kâr yasasına tabi tutar. Bu "herşeyin" bazıları legal çerçevenin içinde, bazıları dışında kalır. Ne beis! Toplumsal yargılar açısından "kötü" damgasını taşıyan "şeyler" çoğu zaman legalize edilemez ama bunlar aracılığıyla kâr edilir! Uyuşturucu da böyle birşey.

Dünyada artık sağır sultanın bile bildiği, duyduğu bir uyuşturucu trafiği işliyor. Ama her nedense burjuva devletler bu trafik karşısında "aciz" kalıyorlar. Gerçekte, burjuva devletler ya çoğu zaman özel olarak aciz kalmayı istiyorlar, ya da bazı somut koşullarda yakalamayı isterlerse, bu kez kendi özlerini oluşturan kapitalizmin yasaları karşısında nesnel olarak aciz kalıyorlar. Nitekim, böyle zamanlarda bir de bakıyorlar ki örneğin uyuşturucu trafiği devletin ta göbeğinden dolaşıp geçiyormuş.

Uyuşturucu bir bakıma nükleer enerji gibi birşey. Hem yararlı, hem zararlı kullanma olabiliyor. Yararlı kullanımı derken, kimya ve tıp alanlarındaki kullanımını kastediyoruz. Zararlı kullanım derken neleri kastettiğimizin ayrıntısına girmeye gerek bile yok. Kafaca ve gövdece sağlam insanları, özellikle de gençleri, her iki açıdan da posaya çeviriyor. Düşkünlük yarattığı için "güvenilir" bir pazarı var. Ayrıca çok azıyla çok büyük vurgunlar vuruluyor.

Yani uyuşturucu, kapitalizm için çok yönlü kârlılık kaynağı. Hem paraca, hem de sömürü sisteminin sürmesini kolaylaştırıcı bir uyuşukluk yayarak! Bu son değindiğimiz yön hiç de küçümsenecek bir etken değildir. Din halkın afyonudur diyoruz. Bir de düşünelim afyonun kendisini! Burjuvazi uyuşturucu ticaretiyle milyonlarca genci uyuşturuyor, sonra da utanmadan Rauf Tamerler kalkıp bununla devrimci hareket arasında bağ kurmaya kalkışıyorlar! Bunu yaparak gerçekte Rauf Tamerler de uyuşturucu dağıtımı yapıyorlar.

Öyle ya, burjuvazinin her an yaydığı uyuşturucu etkiler hem ideolojik araçlarla, hem de eroin, afyon vb. düpedüz uyuşturucular yoluyla yayılıyor. Dündar Kılıçlar bir ucundan tutmuşlar, Rauf Tamerler öteki ucundan!

Öyleyse babalar operasyonu neyin nesi?

Babalar operasyonu

Babalar operasyonu özet olarak burjuvazi içindeki çelişkilerin bir yansıma biçimidir. Nitekim *Nokta* dergisinin iki sayı üstüste yazdıklarını ve gazetelerde çıkan bilgileri toparladık mı bu çok güzel açığa çıkıyor.

Babalar operasyonu, halka hoş görünmek için sık sık eroinle ilişkin olarak sunuluyor. Ama sorun yalnızca eroin değil, koca bir ekonomidir. Demir, silah ve sahte dolar son sıralarda adı geçen mallar. "Hayali ihracat"la babalar arasındaki bağ ise açık bir sır. Kendileri de söylüyorlar ki bu yeraltı ekonomisi bazı yönleriyle şu anda bütün ekonominin bazı çıkarlarıyla çelişiyor. Bu çelişki de babalarla burjuvazinin başka bazı kesimleri arasında kapışma biçiminde yansıyor.

Üstelik bu kapışmayı yalnızca iç ekonomik bir olgu olarak da almamak gerek. "Yeraltı" olduğu için pek bilemeyiz ama *Nokta*'da ve gazetelerde yazılanlardan en azından İran, Lübnan, İsrail, "Afrika" ile "hayali ihracata" adı karışan İsviçre ve F.Almanya'nın da kapsam içine girdiği anlaşılıyor. Yani hem taraflar kozmopolit, hem de üzerinde kapışma yürüyen konuların dış boyutları var.

Babalar operasyonunun babalarla analar arasında geçici bir aile kavgası olduğunu gösteren daha birçok ipucu var. Örneğin, bir kesim olayı İstanbul Narkotik Şubesini de suçlayarak verirken, bir başka kesim hemen İstanbul Narkotik Şubesi'nin "başarılı" girişimlerini yansıtarak "İstanbul"u savundu. Sonra yakalanma olayları da hoştur.

Örneğin Dündar Kılıç'ın şoförünün üzerinden eroin çıktı. Ya Dündar Kılıç baba olamayacak kadar acemi, ya bugüne dek çok güvendiği bir ortam vardı da gevşedi, ya da bugün böyle gerektiği için böyle bir "kanıt" uyduruldu. Her durumda, düne ilişkin güçlü sorular uyanıyor: Acemi idiyse neden bunca yıl yakalanmadı? Gevşeklik yaptıysa bugüne dek güvendiği neydi? "Kanıt" uydurarak tutuklama devrimciler için her zamanki uygulama ama bu alanda da mübah idiyse neden şimdiye dek durdular?

Hiç kuşkusuz babalar operasyonu geçici bir aile kavgasıdır. Ancak burjuvazinin aile kavgalarının alevlenmesiyle halk yığınlarının içinde bulunduğu durum arasında her zaman bağ vardır. Bugünün Türkiye'sinde bu özellikle önem taşıyor.

Uzun bir süredir toplumda çürüme kokuları ayyuka çıktı. Çıkmasına çıktı ama buna karşı içten içe çok yoğun bir öfke de birikti. Özellikle emekçi analar bu çürümenin sorumlusu her kimse ona diş biliyorlar. Hele ki uyuşturucu gibi çok ciddi bir konuda, çocuklarına zehir aşılayanları dişlerini gıcırdatarak, kinle anıyorlar. İşte babalar operasyonunun bugün olmasının, burjuvazi içinde bu aile kavgasının bugün çıkmasının çok önemli bir etkeni de budur.

Bu yüzdendir ki burjuvazi bu operasyonu gerekçe yaparak kendini "temiz" göstermek için uğraşıyor. Ama boşuna. Öyle bir pislik saçtı ki kendini "temiz" göstermesi oldukça güçtür. Onu işçi sınıfımız, halkımız devrim operasyonuyla toplumdan temizleyecek!

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL
Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Yıl:11, Sayı: 259, 28 Mayıs 1984
Faşizmin yeni saldırışını püskürtmek demokrasiyi getirmek için dolu dizgin devrimci savaşım!

Programımız proletaryanın devrim ufkunu açacaktır

Partimizin 4. program taslağı, Avustralya'ya ulaştığı Ekim 1983 tarihinden itibaren, büyük bir coşkuyla karşılanmış, tartışılmaya başlanmıştır. Tartışmalarımız üç yönde yürütülmüştür:

—Örgüt içi tartışmalar

—Sempatizanlarla yapılan tartışmalar.

—Yığın örgütlerinde yapılan tartışmalar.

Birinci aşamada, program taslağı yoldaşlar tarafından okunup ilk değerlendirmeler yapıldı. "Köylülük sorunu" en çok tartışılan konu oldu. Tartışma sonucunda, bu konunun daha geniş araştırılıp değerlendirilmesinin sonraya bırakılması görüşü çıktı. Ancak, gerek yeterli kaynak temin edemediğimizden, gerekse istatistiklerden yoksun oluşumuz konuyu aydınlatamamamıza neden oldu. Diğer siyasetlerden gelen antibilimsel görüşler ise konuyu kavramada etkili oldu.

İlk defa karşılaştığımız programa katkı, onu tartışma ve ona doğru etki yapma sorumluluğu, hepimizde uzun süre üzerimizden atamadığımız bir tedirginlik yarattı. Diğer taraftan yoğun pratik işler içinde olmamız tartışma sürecini etkiledi.

Taslağımız yoldaşlarla tartışıldı, sempatizanlarla tartışıldı, tek tek ev toplantılarında tartışıldı. Geniş dağıtımı yapıldı.

Program üstüne görüşlerim

1.Bildiğim kadarıyla partilerin kuruluşu yukarıdan aşağıya gerçekleşir. Çoğunlukla tüzüğü ve programıyla birlikte doğar. Şartlar gereği bizde bu durum böyle olmadı. Program görevini merkez organ ve yer yer yayınlarımız yerine getirdi. Programın oluşturulması ise artık bir zorunluluk durumuna geldi. Öncü kadrolarımız program taslağını oluşturup, partimize, Türkiye ve dünya kamuoyuna sundu. Tartışmamız sürüyor.

Halklarımızdan saklayacağımız, onların bilgisi dışında tutacağımız hiçbir şeyimiz (illegal değerler dışında) yoktur. Geniş kitlelerin tartışmaya katılımının yararsızlığını savunmak ise düşüncemize terstir. Ancak bugüne kadarki bilgim çerçevesinde ve bu süre içinde (tartışma süresi) yaptığım araştırmalarda, yığınların katılımını amaçlayan bir program yapımıyla karşılaşmadım. (ya da ben bulup çıkaramadım.) Yapılan ev toplantılarımızda da belirleyici bir katkı bulamadım.

Partimiz, proletaryanın ve kitlelerin öncü ve en deneyimli müfrezesidir. Merkez kadrolarımız teorik-pratik deneyimi en ileri kadrolardır. Çevresi ise merkez kadrolarımıza en yakın yardımcılardır.

Bu noktada kafama takılıp çözemediğim sorular şunlardır:

—Merkez kadrolarımız programın oluşturulmasında kendilerini ve genelinde tüm partilileri yeterli görmemişler midir?

—Parti mi kitleleri, kitle mi partileri yönlendirecektir?

2.Kitlelerin genel olarak yayın organımızın dilini ağır bulduğu yayınlanan mektuplardan anlaşılmaktadır. Program taslağımızın dili de aynı temelde ele alınmış. Yeni kelimeler dipnotlarla açıklanmalıdır.

Bazı kavramlar da çoğunlukla anlaşılmıyor. (Örneğin, toplumsal devrim.) Sık sık tekrarlar var.

3.Türkiye devriminin karakteri verilirken, burjuvaziye karşı verilecek silahlı bir savaşım olacağı, partimizin devrim yararına gördüğü eylemlerinde devrimci şiddeti kullanacağını belirten bir saptama konulmalıdır.

Önerim, "Devrimin temel sorunu iktidar sorunudur" başlığı altında, silahlı savaşım ve devrimci şiddet konusundaki görüşlerimizin yer almasıdır.

4.İşçi sınıfının gelişmişliğinden metropol ülkelerdeki gibi bir gelişmişlik düzeyi anlaşılıyor. Buna bağlı olarak, program genelinde sosyalist devrim imajı güçleniyor.

Ülkenin ve buna bağlı olarak da proletaryanın bugünkü gelişmişlik düzeyi ile yakın gelecekte sosyalist devrim aşamasına gelineceği kanısında değilim. "Gelişmenin anahtarı proletarya hegemonyasıdır" başlığı altındaki "...bir devrimin sosyalist devrim olması için saf bir sosyalist devrim olması gerekmez" görüşünü doğru bulmuyorum. "Saf bir devrim yoktur" genel doğrusu, program geneline hakim olan sosyalist devrim imajını destekler nitelikte kullanılmaktadır.

İDHD'nin acil hedeflerini açıklayan bir bölümün üçüncü başlık altında kısa ve öz olarak belirlenmesi iyi olur.

5."Dünya devriminin çıkarı, Sovyetler Birliği dahil, tüm parçalarının çıkarından önde gelir" cümlesindeki "tüm parçalarının" sözcüğünden tüm sosyalist ülkelerin Sovyetler Birliği'nin birer parçası olduğu anlamını çıkardım. Bu sözcük yerine, "tüm sosyalist ülkelerin" yazılmasını öneriyorum.

6."Emperyalizmin dünyayı geri çekici rolü" başlığı altındaki, "...emperyalizmin gitmekte olduğu yol, dünya pazarını olabildiğine derinleştirmek, komünizmi alabildiğine yakınlaştırmaktır" cümlesi üzerine şöyle düşünüyorum:

Belirli düzeyde de olsa gelişmiş işçi sınıfı kolay örgütlenebilir bir yapı arzeder. Emperyalizm bu işi yapacağına göre aceleye gerek yok. Yazıdan böyle bir anlayış çıkıyor.

Yukarıdaki anlam kargaşalığı on bir ve on ikinci paragrafla bütünleştiğinde daha artıyor.

Bence, kendi haline bırakılan kapitalizm yaşamak için önemli rezerve sahiptir.

11, 12, 13, 14. paragrafların çıkartılarak yerine bölümün sonuç paragrafının yeniden yazılmasını öneriyorum.

7."Ermeni ulusal azınlığının hakları için savaş" bölümünde, partimizin Ermeni ve genelinde ulusal azınlıklar sorununa bakışı en iyi şekilde konurken, Ermenilerin görevleri belirtilmiyor. Çok kısa da olsa, Ermenilerin görevlerinin neler olduğuna açıklık getirilmelidir.

8."Siyasal sistemin örgütlenişinde demokrasi" bölümünde, "...devrim devletinin demokratik düzenine karşı çıkmayan tüm partilere serbest çalışma hakkı verilecektir" cümlesindeki "tüm" sözcüğü ile burjuva kalıntıların, sosyalist devletin demokrasisini deforme etmesinin yolu açılabilir.

"Sosyalizmde çok partili sistemi kabul" görüşümüzü, ben bugüne kadar, işçi sınıfının dışında kalan katmanlar olarak algıladım. Her türden sol örgütler, sosyal-demokratlar, liberaller gibi.

"Tüm" sözcüğünün kaldırılmasını ve hangi katmanlara parti kurma hakkı verilebileceğine açıklık getirilmesini öneriyorum.

9."Uluslararası ilişkilerin düzenlenmesinde demokrasi" bölümünde: Emperyalist ülkelere olan ve milyonlarla ifade edilen ve büyük bir kısmı gereksiz bir borçlanma olan devlet borçları için birşeyler önerebilir miyiz? Bu konunun programda yer almasını öneriyorum.

10.TKP 4. Programı'nın ikinci taslağındaki görüşler benim için yeni değildir. Varolan farklılıkların yoldaşlık ilişkilerimiz içinde ve savaşım sürecimizde düzeleceğine inanıyorum. Çıkacak en son biçimiyle, Türkiye proletaryasına, devrim ufkunu açacak bir program olacağına inancım tamdır. TKP 4. Programı'mızı Leninci gücümüzün bayrağı olarak onaylıyorum.

Programın zorlu çalışmasında görev alan yoldaşlara içten sevgilerimi iletmek ister, çalışmalarda başarılar dilerim.

Ş.K., Avustralya

Bir gurup yoldaşımızın tartışmaya katkı yapmak için bundan önce yayınladığımız program eklerini okuyup çeşitli konularda ortaklaşa hazırladıkları görüşleri veriyoruz.

I. Programın geneli üstüne

Asgari program mı, azami program mı

"Programın asgari mi azami mi, ikisini birlikte mi içeren program olduğu belirtilmeli."

Dördüncü Program asgari bir programdır. Komünizmde ya da onun alt basamağı sosyalizmde neler yapılacağını anlatmamaktadır. Ancak İDHD proletarya öncülüğünde gerçekleştiğinde, kesintisiz bir süreç içinde sosyalizme açılacağı için azami programa açılan, onu isteyen bir progamdır.

Program neden tartışmaya sunuldu

"Program oluşturulmasında neden yığınlara başvuruluyor? Merkez kadrolar kendilerini yeterli görmüyorlar mı? Kitleler mi partiyi yönlendirecek, parti mi kitleleri?"

Bu sorularda, program konusunun yığınlara tartışmaya açılmasıyla merkeziyetçiliğin zedeleneceği yönünde bir kaygu seziliyor.

Oysa böyle birşey sözkonusu değildir. Açık tartışmanın amacı, oluşturulan fikirlerin daha da netleşmesidir. Kollektif tartışma daima daha yararlı ve yaratıcıdır. Üstelik programın yığınlara benimsetilmesinde güçlü bir etken olur.

Öte yandan program taslağı gelen önerilerle de oluşmuyor. Bunlar en merkezi biçimde değerlendiriliyor, uygun görülenler alınıyor. Ama programın son şeklini bu da belirlemiyor. Bunu partinin en üst organı olan kongre belirleyecektir. Bundan daha merkeziyetçi, ama daha da demokratik bir işleyiş olamaz.

Dil üstüne

"Dili ağır, kavramlar (örneğin toplumsal devrim) anlaşılmıyor."
Bu eleştirinin altında programın dilinden çok anlatılanların düzeyine, teorik kavramlar olarak zorluğuna ilişkin bir rahatsızlığın yattığını sanıyoruz. Özellikle "kavramlar anlaşılmıyor", "dili ağır"la birleşince bu kanı güçleniyor.

Program, komünist partisinin ajitasyon-propagandasının temeli olan çözümlemeleri içerir. Bu niteliğiyle Lenin'in merkez organ için söylediği şu sözler, program için de aynen geçerlidir.

"Ortalama işçi, partinin organı olmayı amaçlayan bir gazetede bazı yazıları anlamayacaktır, karmaşık bir teorik ya da pratik sorunu tam olarak kavrayamayacaktır. Bu hiç de gazetenin düzeyini bir yığın olarak okuyucuların düzeyine indirmesi gerektiği anlamına gelmez. Tersine, gazete onların düzeyini yükseltmelidir." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.4, s.281)

Parti programını ortalama işçinin hemen anlayabileceği bir düzeyde yazmak, kavramları basitleştirmek adına sulandırmaya yol açabilir. Program ileri işçilere göre yazılmıştır. İleri işçilerin görevi buradaki fikirleri, görüşleri alıp, çevrelerinde kendi deneyimleri ve koşulları çerçevesinde yığınlara kavratmaktır. Komünist ajitasyon-propaganda çalışması da zaten bundan ibarettir.

Lenin programda uzun açıklamalara yer olmadığını söylüyor. Bunların programı açıklayıcı parti yayınlarında açılması gerektiğini söylüyor:

"(Programda) bu sürecin tam açıklaması zaten verilmemektedir... Dolayısıyla *tüm* açıklamaları (somut örnekleriyle birlikte) yorumlara bırakmak, programda yalnız kapitalizmin çelişkisinin *ne* olduğunu ve eğiliminin *ne* olduğunu belirtmek daha doğru olur." (Lenin, c.6, s.44)

Aynı anlayışla "toplumsal devrim" gibi kavramlar programda tanımlanmamıştır. Bu, parti basınında yer alan açıklayıcı yazılara bırakılmıştır.

II. Birinci bölüm üstüne

Ana çelişki mi, temel çelişki mi

"Çağın ana çelişkisi tesbiti doğru değil, ana çelişki-temel çelişki karıştırılıyor."
Dünya komünist hareketinde ana çelişki-temel çelişki konusunda tanım birliği yoktur. Biri diğerinin yerine, ya da iki kavramın da aynı anlamda kullanıldığı yazılara sık sık rastlanır.

Bu kargaşalığa kapılmamanın en uygun yöntemi, iki kavramın da bizce ne anlama geldiğini açıklamak ve programda çağın ana çelişkisi tesbitinin bu tanımlar ışığında doğruluğuna bakmaktır.

Kapitalist üretim biçiminin ortaya çıkışından yok olmasına dek taşıdığı temel çelişki, üretimin toplumsal karakteriyle üretimin sonuçlarına el koymanın özel, kapitalist biçimi arasındaki çelişkidir. Bir başka deyişle emek-sermaye çelişkisidir.

Temel çelişkinin somut, toplumsal-siyasal düzeyde en genel yansıması ana çelişkidir. Tüm öteki çelişkiler bu ana çelişkiye bağımlıdır. Emek-sermaye çelişkisini ı çağımızda yansıması emperyalizm-sosyalizm çelişkisidir. Program işte bunu ana çelişki olarak tanımlıyor, çünkü tüm öteki çelişkileri belirleyen budur. Sınıf savaşının bugün dünyada odaklaştığı sorun buradadır.

Kapitalizmin genel bunalımının başlangıç tarihi üzerine

Kapitalizmin bir sistem olarak ortaya çıkmasıyla birlikte, içinde sürekli barındırdığı temel çelişkisi onu devresel bunalımlara sokar. Kapitalizm ömrünü bu bunalımları çözerek uzatır. Bu anlamda kapitalizmin bunalımları süregendir. Bır bunalımı çozer, bir üst aşamada yeni bir bunalım başlar.

İşte, 1. Dünya Savaşı dönemi de kapitalizmin çelişkilerinin keskinleştiği, odaklaştığı böyle bir bunalım dönemidir. Bu dönemde Avrupa'da sınıf savaşları yüksek boyutlara ulaştı. Ancak bu bunalım devresel bunalımlardan farklı olarak kapitalizmin çözülmesini ve devrimci çöküşünü anlatan kapitalizmin genel bunalımıdır.

Sorunun programdaki konuşu dünya komünist hareketinde de genel kabul gören formülasyondur. Örneğin 1954'de yayınlanan *Ekonomi Politik* kitabında şöyle deniyor: "Kapitalizmın genel bunalımı *1. Dünya Savaşı sırasında* başlamış ve Sovyetler Birliği'nin kapitalist sistemden kopması sonucunda artmıştır." (Ostroivityazov ve dığerlerı, *Ekonomi Politik*, SSCB Bilimler Akademisi Ekonomi Enstitüsü)

"Gerektiren" çıksın mı

"Sosyalist sistem, sömürü ilişkilerinin yer almadığı, halkların ve devletlerin proletarya enternasyonalizmi temelinde işbirliğini gerektiren bir sistemdir" cümlesindeki "gerektiren" sözcüğünün çıkarılması öneriliyor.
Sosyalist ülkelerin proletarya enternasyonalizmi temelindeki işbirliği Marksizmin temel ilkelerindendir. Teorik olarak sosyalizm proletarya enternasyonalizminin hayatta tam olarak uygulanmasını gerektirir.

Ancak bugün sosyalist ülkeler arasındaki işbirliğinin düzeyi istenen düzeyde değildir. Aralarındaki ekonomik gelişmişlik farkları, ulusçuluk, ideolojik ayrılıklar gibi nedenler bu ilkenin uygulanmasında güçlük çıkarıyor. Sovyetler Birliği-Çin ilişkilerinin durumu bunun en açık kanıtıdır.

Dolayısıyla programdaki koyuş, bugün var olan durumla, olması gereken duruma dikkat çekmektedir.

Dünya devrimci merkezi

Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci merkezi olarak belirlenmesi konusunda bazı yoldaşların getirdiği görüşleri şöyle yanıtlayabiliriz:

Marks'ın dünya devrimci merkezı üzerine görüşlerini yazdığı dönemde dünyada sosyalizm yoktu. Dolayısıyla dünya devrimci merkezi, yani burjuvaziye karşı sınıf savaşının en yükseğe ulaştığı yer, belirli bir ülkede düşman sınıfla olan antagonizmanın keskinlik derecesine göre belirleniyordu. Sovyetler Birliği'nde devrimin zaferinden sonra, emek-sermaye çelişkisi, dünya ölçüsünde sosyalizm-emperyalizm çelişkisi biçiminde ortaya çıktı. Bu çelişki, herhangi bir ülkede burjuva-proleter çelişkisinin dünya ölçüsünde yansımasından başka birşey değildir. Bu nedenle, "Sovyet işçisinin, burjuvaziye karşı doğrudan bir siyasal savaşım vermediği" görüşünü bir yere koyamıyorum. Veriyor, hem de nasıl veriyor. Yalnız bir ülkenin sınırları içinde değil, dünya ölçüsünde veriyor. Sovyet işçisinin dünya burjuvazisine karşı verdiği savaşım, hem ülke içinde, hem ülke dışında vardığı aşamalarla, hem ekonomik, hem toplumsal ve ama hem de *siyasal* bir savaşımdır. Bu durum Sovyetler Birliği'ni, burjuvaziye karşı sınıf savaşımının en yükseğe ulaştığı ülke yapıyor.

Ayrıca, bir yoldaşın "Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci merkezi oluşu, bu nedenle izlediği siyasetle bağlı olmayan nesnel bir konumdur" cümlesinin, olumsuz vurguyu kaldırarak ve "tarihsel" sözcüğünü ekleyerek, "Sovyetler Birliği'nin dünya devrimci merkezi oluşu, bu nedenle nesnel ve tarihsel bir konumdur" biçiminde değiştirilmesi önerisi yoldaşlardan öğrendiğimize göre uygun görülmüştür.

Emperyalist ülkeler arasındaki siyasal ayrılıklar nelerdir

Emperyalist ülkeler arasındaki siyasal ayrılıkların temeli ekonomik çıkar farklılıklarıdır. Emperyalist hiyerarşi içinde yeralan ülkeler arasındakı ilişkiler sömürüye ve zora dayalı ilişkılerdir.

Sosyalizm bir dünya sistemi olarak ortaya çıkmadan önce, emperyalist ülkeler arasında pazarlar üstünde rekabet, iki emperyalist paylaşım savaşına yol açtı. Ancak birincisinin sonucunda Sovyetler Birliği, ikincisinin sonucunda dünya sosyalist sistemi ortaya çıktı. Bugün emperyalist ülkeler kendi aralarında bir savaşın, sistemin bir bütün olarak sonu olabileceğini görerek, kendi aralarındakı çıkar çelişkilerini arka plana itip asıl tehlike olan sosyalist sisteme karşı saflarını sıklaştırmak zorunda kalıyorlar.

Bugün emperyalist ülkeler arasındaki siyasal ayrılıklar bu yüzden savaşlarda değil, daha "yumuşak" biçimlerde anlatım buluyor.

Bunun güncel örneklerinden biri Sovyet gaz boru hattı konusunda Avrupa ülkeleriyle ABD arasında çıkan anlaşmazlıktır. İngiliz ve Fransız şirketleri kendi devletlerinin desteğiyle ABD ambargosunu çiğneyerek Sovyetler'e mal satmışlardır.

Bir başka örneği yıne Avrupa ülkelerinin, Amerika'ya en yakın duran İngiltere'nin bile, Amerikan dış politikasının bazı "aşırılıklarına" karşı çıkmalarıdır. ABD'nin Grenada'ya çıkması, Lübnan'da açıkça ve fiilen Cemayel hükümetinin yanında iç savaşa katılmasını, Orta Amerika'daki politikasını tüm Avrupa ülkeleri değişen oranlarda "eleştiriyorlar". Bu onların "anti-emperyalistliğinden" kaynaklanmadığına göre, ayrılıkların kaynağını Amerika'nın bu tutumlarının onların emperyalist çıkarlarını zedelemesinde aramak gerekir.

Kapitalist gelişme komünizmi getirmiyor, yakınlaştırıyor

"Dünya emperyalist sistemınden devrımler yoluyla parçalar koparılmazsa, emperyalizmin gitmekte olduğu yol, dünya pazarını alabildiğine derinleştirmek, komünizmi alabildiğine yakınlaştırmaktır" cümlesinde sanki emperyalizm bu işi yapacak, acele etmeye gerek yok anlayışı çıkıyor."
" 'Komunızm giderek daha çok pencereden bakıyor' ve 'sarhoş gidiş' bu izlenimi güçlendiriyor."
Bu cümleler *nesnel* bir gelişmeyi anlatıyor. Bugün emperyalizm altında üretici güçler bilimsel-teknolojik devrim sonucu, hızla gelişiyor. Bu yadsınamayacak bir gerçektir. Bilimsel-teknolojik devrim ise toplumsal gelişme açısından şu sonuçlara yol açıyor: 1. Emeğin üretkenliği artıyor. 2. Toplumsal üretimde kullanılan yaşayan emeğe gereksinim azalıyor. 3. Emek sürecinde kafa emeğinin oranı yükseliyor. 4. Üretimin toplumsal niteliği artıyor. 5. Üretici güçlerin gelişmesi, üretimin ve dağıtımın dünya ölçüsünde planlamasını istiyor.

Bu sonuçların tümü nesnel olarak komünizmi *yakınlaştıran*, onu çağıran, giderek zorunluluk yapan gelişmelerdir.

Ancak bütün bu gelişme kapitalist üretim ilişkileri altında olduğu için, en önemli üretici güç olan insan emeğine karşı, sömürüyü sürdüren ve arttıran bir biçimde işliyor. Özel mülkiyet engeli üretici güçlerin daha hızlı gelişmesini dizginliyor, bu nesnel gelişme yine de daha hızlı, bilinçli ve üst düzeylere ulaşan bir biçimde yürüyecektir. Devrimler işte bu "sarhoş gidişi" hızlı, bilinçli bir gidişe çevirmek ıçin gereklidir. Üstelik devrimlerin olanağını bu nesnel gidişin kendisi yaratmaktadır Kapitalizmin temel çelişkisini derinleştirmekte, toplumsal çelişkileri kızıştırmaktadır. Ancak, bir an için, hiçbir olanaktan yararlanılamadığını, devrim girişimlerinin hep başarısızlıkla sonuçlandığını düşünelim. Yukarıda anlattığımız süreç işleyecektir. Emperyalizm, kapitalist mülkiyetin tabanını üretici güçlerin gelişmesine uygun biçimde genişletebildiği yere kadar genişletecektir. Ama bu noktadan sonra da, komünizme varmak için, temel çelişkiyi çözen bir nitelik sıçraması, bir devrim mutlaka zorunlu olacaktır, bu iş kendiliğinden olmayacaktır.

Programdaki cümle "yakınlaştırmak" diyor, "getirmek" demiyor. Dolayısıyla programda nesnel gidişin tanımlandığı bu cümlelerdekı anlayış, ne bu gidişi hızlandırmak için devrimlerin zorunluluğunu, ne de önümüze çıkacak devrim olanaklarından yararlanılmazsa bu süreci komünizme ulaştırmak için bir devrimın zorunluluğunu yadsımamaktadır. Tersine, devrimlerin zorunluluğunu anlatmaktadır!

III. İkinci bölüm üstüne

Burjuvazi — küçük burjuvazi

"Büyük, orta, küçük kapıtalist nelerı kapsıyor? Küçük burjuvazi neleri kapsar?
İkinci sorudan başlarsak, "küçük burjuva" burjuvanın küçüğü değildir. Küçük burjuvazi proletarya ile burjuvazi arasında, ayrı, ara sınıftır. Küçük burjuva hem üretim aracı sahibidir, hem kendi emeğini sömürür. Küçük burjuvayı belirleyen temel ölçüt *ağırlığıyla* kendi emeğinin sömürüsünden geçinmek zorunda olmasıdır.

Burjuva ya da kapitalist olmanın ölçütü de işte bu zorunluluğu aşmış

olmaktır. Bireysel kapitalist de doğrudan üretim sürecinde çalışıyor olabilir, ama bu onun için bir zorunluluk değildir. Alışkanlık, zevk vb. nedenlerle açıklanabilir. Kapitalist, tümüyle, çalıştırdığı ücretli-emeğin sömürüsünden geçinir.

Kapitalist mülkiyet içinde, önce bireysel kapitalist mülkiyet (yani tek bir kapitalistin sahibi olduğu işletme) ve gurup kapitalist mülkiyeti (örneğin anonim şirket) diye bir ayırım yaparsak, bireysel kapitalist işletmeler arasında büyük, orta, küçük ayrımında çeşitli ölçütler ele alınabilir: Sermayenin büyüklüğü, çalıştırdığı işçi sayısı, kullandığı makinanın beygir gücü, kilovat saati, vb. Bu ölçütler ülkeye ve çağa, zamana göre değişir.

Bugün kapitalist ülkelerde sermayenin ve üretimin aslan payı bireysel kapitalist işletmelere değil, gurup kapitalist işletmelere aittir. Bunlar, genel olarak, bireysel kapitalist işletmelere göre büyük mülkiyettir. Anonim ortaklığından başlamak üzere tekellere kadar çeşitli biçimler alabilirler. Burada da büyük, orta, küçük gibi ölçütler olabilir ama çok görecelidir. Güzel bir örneği, dev uluslararası bir tekel olan Exxon'un yıllık cirosu, Türkiye bütçesinin 14 katıdır! Şimdi Koç Holding büyük kapitalist tekel mi, küçük işletme mi? Büyük kapitalist tekel, ama Exxon'un yanında köy bakkalı kalıyor.

Yarı-proleterler

Çeşitli yoldaşlardan gelen öneriler üzerine yarı-proleterlerin kimleri kapsadığı, tanımı üstünde duracağız.

Bunlara bazı politik-ekonomi kitaplarında "kır yoksulları" da deniyor. Kır yoksulunun bit kadar bir toprak parçası ve az sayıda hayvanı vardır. Ancak, bu üretim araçlarını kullanarak, kendi emeğini sömürerek edindiği gelir, geçinmek için *yeterli değildir.* Bu yüzden gereksinimlerini karşılamak için yılın belli dönemlerinde işgücünü ücretli işçi olarak satmak zorundadır. Mevsimlik işçiler bu kesime girer.

Yarı proleterler kırda kapitalizm geliştikçe yıkılan küçük üreticilerin saflarından sürekli beslenen, kendileri de tarım proletaryasına geçmek üzere olan bir geçiş katmanı, bir ara katmandır.

Küçük burjuvazinin çıkarları ve IV. Program

"Küçük burjuvaziyle ilgili şöyle bir ek öneri geldi: (3.3 İDHD'de halkın birliği — küçük burjuvazi)

"Küçük burjuvazinin tekellere ve emperyalizme karşı olan çıkarlarını savunmak, geniş yığınlar üzerindeki burjuva etkilerini kırmak sonuç belirleyici önem taşır."

Yine yoldaşlardan öğrendiğimize göre, bu öneri kabul edilmiş, taslak bu yönde değişmiştir.

Gerçekten bu ek güzel birkaç noktaya birden işaret ediyor. Programın başka yerinde de söylendiği gibi İDHD programı tüm orta sınıfın (yani küçük burjuvazinin) çıkarlarını savunan bir programdır. Hangi çıkarlarını? Proletaryanın çıkarıyla bağlanan, ana düşmana, yani emperyalizme ve tekellere karşı olan çıkarlarını. Bu savunu, iki sınıfın bağlaşıklığının önkoşulu olarak belirleyici önem taşır.

Türkiye alt-emperyalist konumda mıdır?

Değildir. Program bunu açık ve net açıklıyor.

"Bir kez, hem mal, hem sermaye olarak dışa açılabilmek için, Türkiye kapitalizminin, üretim zamanı, miktarı, maliyeti ve kalitesi açısından uluslararası standartlara ayak uydurması gereklidir. Bunun için içeride teknolojik düzeyi yükseltmek gereklidir. Bu ise kâr hadlerinin düşmesini getirir. Kâr hadlerinin düşmesine karşın kâr kitlesini koruyabilmek, yükseltebilmek için ise yine bol ihracat gereklidir. Üstelik, teknolojiyi yükseltebilmek için de bol kredi ve döviz gereklidir. Fasit bir daire sözkonusudur. "*Dünya emperyalist sisteminin bugünkü gelişme aşamasında, Türkiye'nin bu fasit daireyi kırarak emperyalistleşebilmesi çok güçtür.* Yapılan kısıtlı 'sermaye ihraçları' yine şu ya da bu emperyalist tekelin koltuğu altında gerçekleşebilmektedir. Türkiye dış yatırımlarda da emperyalizmin atlama tahtası olmaktan öteye geçememektedir." (abç)

Program, emperyalistleşme isteği gerçekleşirse Türkiye alt-emperyalist konumda olur, ama gerçekleşmesi çok güçtür diyor.

DTK ve kır küçük burjuvazisi

DTK'nın kır küçük burjuvazisi üstündeki etkisi anlatılmalı.

Bu etkinin en genel eğilimleri taslakta şu cümlelerde verilmektedir:

"Finans kapital üstünde durduğu tabanı, yaygın küçük ve orta üretimi çıkarına uygun yönde biçimlendirmeye çalışmaktadır. Bir yandan geleneksel küçük burjuvazi hızla erimekte, proleterleşmektedir... Öte yanda bu eriyen geleneksel küçük burjuvazinin yerini yenisi ve finans kapital ağı içinde örgütlenmişi almaktadır." (3.2. İleri demokratik halk devriminde sınıfların konumu — küçük burjuvazi)

Bu cümlelerin hemen önünde ve ardında gelen cümleler kent küçük burjuvazisine ilişkin olmakla birlikte, alıntı verdiğimiz cümleler açıktır ki kır küçük burjuvazisini de kapsamaktadır, program bunu bu şekilde anlamaktadır.

Gerçekten de tarıma dalan finans-kapital küçük üretimi çeşitli yollarla kendisine bağlamaktadır. Bunun sonucunda önemli bir kır küçük burjuva yığını mülksüzleştirilmektedir. Yıkılan küçük üreticilerin bir bölümü kente göç edip, orada ya kent küçük burjuvazisinin uğraş alanlarına dalmakta, ya da proleterleşmektedir. Bir bölümü ise kırsal alanda kalarak tarım proleteri olmaktadır. Kır küçük burjuvazisinin hızla erimesinin, proleterleşmesinin kıra özgü biçimleri bunlardır.

Programdaki formülasyon bu süreçleri kır ve kent burjuvazisi için *birlikte genelleyerek* anlatmaktadır.

IV. Üçüncü bölüm üstüne

Toplumsal devrim, siyasal devrim

Toplumsal devrim, siyasal devrim nedir? İkisi arasındaki ilişki nasıldır?

Bir sınıfın devlet erkini ele geçirmesi *siyasal devrimdir.*

Eski ekonomik-toplumsal yapının yerine yeni ekonomik-toplumsal yapının geçmesi süreci ise, *toplumsal devrimdir.*

"Siyasal devrim, evin temellerini yıkmayan devrimdir. Kısmi, sadece siyasal devrim neye dayanır? Sivil toplumun herhangi bir kesimi kendini kurtarıp egemenliği alır." (Karl Marks, Hegel'in Hukuk Felsefesini Eleştirisi, Önsöz, Marks-Engels *Toplu Yapıtlar,* İngilizce basım, c.3, s.184)

"Sivil toplumun herhangi bir kesimi" iktidara gelebilir, egemenliğini kurabilir. Belli bir ülkede bu kesimlerin kimler olabileceğini ise ülkenin ve dünyanın koşulları belirler. Siyasal devrim eski üst yapıya karşı girişilmiş bir harekettir.

Toplumsal devrim, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki çelişkinin patlaması sonucu doğar. Yeni üretim ilişkilerini örgütlemeye yetenekli sınıf eliyle, gelişen üretici güçlere uygun yeni üretim ilişkileri yerleştirilir. Yetenekli sınıfın bu örgütlenmeyi gerçekleştirebilmesi için iktidara sahip olması gerekir. Yani sürecin bir yerinde siyasal devrimin başarılması gerekir.

Marks şöyle diyor: "Her devrim, eski toplumu çözer ve bu ölçüde toplumsaldır. Her devrim eski iktidarı çözer ve bu ölçüde siyasaldır." (agy, c.3, s.205)

Siyasal devrim sonucu devlet parçalanabilir de, parçalanmayabilir de. Eğer toplumdaki ana sınıflardan biri iktidarı ele geçirmişse, kendine uygun yeni bir toplumsal örgütlenmeyi kurar, toplumsal devrimi başarır. Devlete karşı girişilen saldırı, yeni toplumun örgütlenme sürecine dönüşür.

Şöyle formüle edersek: Her toplumsal devrim, sürecin bir yerinde zorunlu olarak siyasal devrimi içerir, ama her siyasal devrim zorunlu olarak toplumsal devrime yol açmayabilir.

Marks, "siyasal ruhta toplumsal devrimden" konuşmanın saçmalık, ayanı beyan olduğunu, oysa, "toplumsal ruhlu siyasal devrimin" bir anlamı olduğunu söylüyor. (agy, c.3, s.206)

Türkiye'deki siyasal devrim ve toplumsal devrim aşamaları nelerdir

Dördüncü Program, bunları şöyle belirlemektedir:

Önümüzdeki siyasal devrim aşaması, İDHD'dir. Devlet tekelci kapitalizminin ekonomiye egemen olduğu bugünkü koşullarda Türkiye'nin önündeki toplumsal devrim aşaması ise sosyalizmdir.

Türkiye'nin önündeki bu siyasal devrim ve toplumsal devrim aşamaları *nesneldir.* Bu noktada *komünistlerin* isteği ve hedefi şudur: Proletarya diktatörlüğü ile sonuçlanan bir siyasal devrim başararak toplumsal devrimi gerçekleştirmek.

Bu çerçevede bakınca, toplumsal devrimin İDHD ile başladığının vurgulanmasını öneren yoldaşımız bir koşulda doğru bir noktaya işaret ediyor. Nedir bu koşul? İDHD'de proletarya hegemonyası. Bu koşulda kesintisiz bir süreç içinde toplumsal devrime geçileceği için, ikisi tek bir devrim olarak karşımıza gelir. Programın deyişiyle, toplumsal devrim ile İDHD tek bir devrimin iki anı olur.

Dolayısıyla, bazı yoldaşların öne sürdüğü "toplumsal devrim İDHD programı gerçekleştikten sonra başlar" görüşü yanlıştır. Proletarya hegemonyasında bir İDHD, toplumsal devrim sürecini başlatmış olur. Bu durumda İDHD programı, toplumsal devrimin de ilk anda uygulayacağı program olacaktır. Bu aynı zamanda bir yoldaşın şu görüşünü de yanıtlıyor:

" 'Programdaki İDHD'nin ilk adımda gerçekleştireceği dönüşümler programı' cümlesi ile 'ilk uygulanacak program yine İDHD'nin devrimci demokratik dönüşümleri olacaktır' cümleleri İDHD ile sosyalist devrimi sanki bir sınırla ayırıyor."

İDHD proletarya hegemonyasında gerçekleştiği zaman bile, *ilk* uğraşılacak sorunlar yine demokratik dönüşümler olacaktır. Bu, hem en başta ülkedeki üretim güçlerinin geri düzeyinden kaynaklanmaktadır, hem de her siyasal devrimin (hangi biçimi olursa olsun) ilk yeniliklerinin demokratik alanda olmasından kaynaklanmaktadır.

Sosyalist devrim

"Türkiye'nin önündeki toplumsal ve siyasal devrim aşaması sosyalist devrimdir" görüşü.

Program tartışmasında gelen bir görüş de, Türkiye'nin önündeki toplumsal ve siyasal devrim aşamasının sosyalist devrim aşaması olacağı görüşüydü.

Bu görüşü getiren yoldaşlar, Türkiye'de devlet tekelci kapitalizminin egemen olmasına dayanıyorlar. Oysa, Lenin "sosyalizm DTK'yı hemen izleyen bir evreden başka birşey değildir" derken, *sosyalist devrimin* zorunluğunu belirtmiyor. DTK'nın *sosyalizmin ön koşulu* olduğunu söylüyor. *Sosyalizme* hazır olmakla, *sosyalist devrime* hazır olmak arasında fark vardır. Sosyalist devrim için, ülkede sadece DTK'nın egemen olması yeterli değildir. İşçi sınıfının bilincinin, örgütlenme düzeyinin sosyalist devrime uygun olması gerekir. Elbette ki, buna dünyanın o günkü durumu eklenmektedir.

Türkiye'de, DTK egemendir, ama ülkenin genelinde üretici güçlerin düzeyi geridir. İşçi sınıfının bilinç ve örgütlülük düzeyinin sosyalist devrime uygunluğu ise o gün ortaya çıkacak, belli olacak bir sorundur. Program, bugünkü sınıf çelişkilerini ve ülkenin durumunu çözümleyerek siyasal devrimde komünistlerin hedefini belirliyor ve bunun da en başta işçi sınıfının gücüne bağlı olduğunu söylüyor. Programımızın her satırından sızan hedefi, *demokrasi savaşı yoluyla proletarya diktatörlüğünü kurmaktır. Proletarya diktatörlüğüyle noktalanan bu siyasal devrimi başarmaktır. Türkiye öyle bir ülkedir ki, proletarya diktatörlüğü olası bir adımdır, ama olası tek* adım değildir. Tek o kalmış bir zorunululuk değildir. Partimiz en olası durumu en geniş devrimci ittifak tabanını yaratmayı gözeterek önümüzdeki siyasal devrim adımını, bu yüzden İDHD olarak formüle etmiştir. Bu devrim proletarya öncülüğünde gerçekleştiğinde sosyalist devrim olarak toplumsal devrime yol açacaktır.

Bir başka yoldaşımız, programın bir cümlesinden şu fikri çıkardığını söylüyor: "Toplumsal devrimle sosyalist devrim özdeşleştiriliyor". Kendisi bu özdeşleştirmeye karşı çıkıyor. Programın bu konuda kendi içinde çelişkiye düştüğünü söylüyor. "Yanlış anlamıyorsam, programda üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçişi anlamında bir toplumsal devrimden söz edilmiyor." Oysa tam da böyle bir toplumsal devrimden söz ediliyor. Yukarıda verdiğimiz yanıtlar yoldaşımızın bu düşüncesini de yanıtlıyor.

Ayrıca, sosyalist devrimin, hem siyasal devrim olarak, hem de toplumsal devrim olarak anlamı vardır. Siyasal devrimdir, çünkü proletarya burjuvaziyi yenerek iktidara gelir, toplumsal devrimdir çünkü devrim sonucunda komünizmin alt aşaması olan sosyalizm kurulur.

Türkiye'de siyasal devrimlerin olası biçimleri

Programımız, İDHD için hayatın dayatmasıyla ortaya çıkacak çeşitli almaşıklara olanak tanımaktadır.

Kısa bir özetleme yaparsak:

İDHD, proletarya hegemonyasında gerçekleşirse proletarya diktatörlüğü kurulur. Toplumsal ruhlu siyasal devrim, sosyalist devrim gerçekleşmiş olur. Proletarya hegemonyayı alır, ancak siyasal düzeyde iktidar başkalarıyla paylaşılırsa, işçi-emekçi diktatörlüğü kurulur. Bu proletarya diktatörlüğünün bir çeşididir. Ancak ikinci bir kavganın gerekeceği geçici bir durumdur.

Proletaryanın hegemonyası olmadan kurulacak işçi-emekçi diktatörlüğü proletaryanın erkteki güçsüzlüğü oranında siyasal devrim olarak kalır. Toplumsal ruhtan ancak o ölçüde söz edilebilir. Küçük burjuvazinin ortaksız erke el koyacağı bir devrim ise yalnızca siyasal devrim olarak kalır ve proletaryasız sürerse geri döner.

Bu noktada kimi yoldaşlarda şöyle bir yanlış düşünce var:

"İşçi sınıfının hegemonyası olmadan İDHD olamaz."

Devrime katılabilecek olan her sınıf iktidarı alabilir. Sorun, ortaya çıkmış bir patlamaya öncülük etmekse, o gün kim güçlüyse bunu başarabilir. Ama sorun, bu kesimsel başarıyı kalıcılaştırmak, onu ilerletmekse, bunu bir tek sınıf yapabilir. O da proletaryadır. Nitekim 1917 Devrimi'nde küçük burjuvazinin bir dönem öncülüğü alması deneyimi de vardır.

Bugün Türkiye'de devrime katılacak güçler bellidir. İşçi sınıfı ve orta sınıf, kürt halkı.

Küçük burjuvazinin İDHD'de öncülüğü ele geçirdiği duruma bakalım. Proletarya hegemonyası kurulmadan gerçekleşecek bu iktidar sonucunda kalıcı bir çözüm sağlanmaz. Küçük burjuvazi siyasal devrimi yapabilir ama, İDHD *programının* tamamını tutarlı bir biçimde uygulayamaz. Programın şurasını burasını hayata geçirebilir. Çünkü bu program nesnel gerekliliklere yanıt veren bir programdır. Belli bir noktadan sonra ise yapıyla birleşir.

İDHD programı sosyalist içerikli bir program değildir ama bir bütün içinde sosyalizmi çağıran, önünü temizleyen ve hayatın akışı içinde adım adım sosyalist programa dönüşecek bir programdır. Küçük burjuvazinin bu programı tümüyle uygulaması demek, *bilinçli olarak* sosyalizmi istiyor, onu yaklaştırmaya çalışıyor olması demektir ki, bu ancak proletarya hegemonyasında olanaklıdır. Programı tümüyle uygulayabilmek için açık, berrak bir bilince sahip olmak gerekir ki, bu bilinç proletaryadan başkasında yoktur. Böyle olduğu için, proletarya hegemonyasının sağlanmadığı koşullarda siyasal devrimin ne yana gideceği belli o!maz, diyoruz.

Engels böyle bir durumu şöyle formüle ediyor:

"Devrim en başta demokratik bir anayasayı ve böylelikle doğrudan ya da dolaylı proletaryanın siyasal egemenliğini getirecektir. Proletaryanın şimdiden halkın çoğunluğunu oluşturduğu İngiltere'de doğrudan getirecektir. Halkın çoğunluğunun proleterlerin yanısıra, henüz proleterleşmekte olan ve tüm siyasal çıkarlarında proletaryaya giderek bağımlı duruma gelen ve bu yüzden yakında proletaryanın istemlerine uymak zorunda olan küçük köylüler ve kent küçük burjuvazisinden oluştuğu Fransa ve Almanya'da *dolaylı* olarak getirecektir. Bu belki de ikinci bir kavgayı, fakat ancak proletaryanın zaferiyle sonuçlanabilecek bir kavgayı içerecektir. (Engels, agy, c 6, s.350)

Öte yandan "İDHD programı ancak proletarya diktatörlüğünde uygulanır" diye bir sınırlama da doğru değildir. Çünkü, bu program yukarıda belirttiğimiz gibi eksik de olsa küçük burjuvazi tarafından kısmen gerçekleştirilebilir. Bu, nesnel ortamın bir sonucudur.

"İşçi sınıfı hegemonyası, İDHD, proletarya diktatörlüğü, toplumsal devrim ancak bir arada anlam taşır. Biri olmadan diğeri olmaz" görüşü ise yine doğru bir yana işaret etmekle birlikte özünde yanlıştır. Evet, İDHD'nin, ancak proletarya hegemonyasında gerçekleşirse, proletarya diktatörlüğü kurulursa, toplumsal devrim süreci başlatılırsa bir anlamı vardır. Bizim hedefimiz budur. Komünistler bunu gerçekleştireceklerdir. Ama, "biri olmadan diğeri olmaz" demek yanlıştır. Çünkü toplumsal devrime yol açmadan da siyasal devrim gerçekleşebilir.

Aynı şekilde, "İDHD'nin kesintisiz bir biçimde sosyalizme açılması" ile siyasal devrimin başka olasılıklarının olması, birbiriyle çelişmez. Biri, proletaryanın hegemonyasını dayatan, bizim isteğimiz, hedefimizdir, öteki nesnel ortamın dayatmasıyla ortaya çıkabilecek durumlardır.

"Bazı siyasal devrimler toplumsal devrimi başlatmak için yapılır" önerisi bu yüzden çok doğrudur. Programımızda da bu şekilde yer almıştır. Ve biz işte, bu bazı siyasal devrimlerden birini gerçekleştirmeyi hedefliyoruz.

"Tek bir devrimin iki anıdır" yerine, "iki görüntüsüdür" deme önerisi de bu açıdan yanlış olur. "Görüntü" demekle de yaşamın hazırlayabileceği öteki olasılıkları dışlamış ve meseleyi doğru anlamamış oluruz.

Proletarya hegemonyası proletarya diktatörlüğü işçi-emekçi diktatörlüğü

Bu noktada şöyle görüşler geldi:

"Proletarya hegemonyasının olduğu işçi-emekçi diktatörlüğü proletarya diktatörlüğü değildir."

"İşçi-emekçi diktatörlüğü zaten proletarya hegemonyası olmadan olamaz. Onun için ayrı ayrı sözedilmesi doğru değildir."

Birinci öneriden başlarsak, yanında hangi güçler olursa olsun, proletaryanın hegemonyasında gerçekleşen bir devrim proletarya diktatörlüğüdür. Lenin şöyle diyor: "Aslında sosyal-demokrasi (komünistler — *İ.S.*) tarafından erkin ele geçirilmesi sosyalist devrimdir." (*İki Taktik*) Burada proletarya hegemonyası partinin iktidarında somutlanmaktadır. İktidarı alan proletaryanın başka güçlerle birlikteliği erkin niteliğini değiştirmez. Engels, yukarıda okuduğumuz alıntıda Fransa ve Almanya örneğiyle bunu anlatıyor.

Bütün toplumlarda proletarya diktatörlüğünün bir biçimi yaşanacaktır. Bu kaçınılmazdır. Ama hangi biçimlerinin hangi ülkede olacağı reçeteyle önceden verilmez. Bunu ancak, ülkedeki sınıfların yeralımı ve sınıf savaşımı ortaya çıkarır. Bir diktatörlüğe proletarya diktatörlüğü denilmesindeki tek ölçüt, proletarya hegemonyasının olup olmadığıdır. İktidarın başını tutan proletarya, kendi ekonomik toplumsal yapısının sınırlarını çizer, çizmeye çalışır.

Öte yandan geçici bir iktidar olan işçi-emekçi diktatörlüğü kavramında, proletarya hegemonyasının zorunluluğu yoktur. Lenin, kavramın içindeki bir zorunluluktan *değil*, komünistlerin böyle bir diktatörlükte hegemonyayı *alması* zorunluluğundan söz ediyor.

Şöyle özetlersek Farklı sınıfların varolduğu bir iktidar blokunda bir hegemon mutlaka vardır. Komünistlerin hedefi proletarya hegemonyasının sağlanmasıdır. Ama, bunu, öznel niyetlerden uzak olarak, yalnızca savaşım sağlar.

İDHD ve BDD

İleri demokratik halk devrimi ile burjuva demokratik devrim arasındaki fark nedir?

Burjuva demokratik devrim (BDD), toplumsal ilişkilerin feodalizmden arındırılması, yani anti-feodal devrim demektir. BDD kapitalizmi geliştirmeyi amaçlayan bir devrimdir. İDHD'nin amacı ise, kapitalizmi geliştirmek değil, toplumsal devrimi gerçekleştirmek, yani sosyalizmi kurmaktır. Bu özelliğinden dolayı devrimimiz "burjuva özlü" değildir.

Proletaryanın hegemonyası olmadan gerçekleşecek devrimde, küçük burjuvazi ülkeyi, nesnel olarak ihtiyaç olmayan bir göreve hapseder. O görev de şudur: Alttan yükselen kapitalizmin önünü temizlemek. Oysa bugün alttan gelen kapitalizmin önündeki engel, feodalizm değil, tekellerdir. Dolayısıyla Türkiye'de alttan gelen kapitalizmin önünü temizleme görevi artık gericileşmiştir. Bu da devrimimizin "burjuva özlü" devrimden farkını, "ileri" olma özelliğini gösterir.

İDHD hangi sınıfları kapsar

İDHD orta sınıf ve proletaryanın çıkarınadır. Dolayısıyla devrimi bu sınıflar gerçekleştirecektir.

Orta burjuvazi olarak adlandırılabilecek liberal burjuvazinin bu devrimde yeri yoktur. Bu da yukarıda anlattığımız, devrimin "burjuva özlü" olmayışından kaynaklanmaktadır. Liberal burjuvazi halk sınıfları içinde değildir.

Öte yandan devrimimizin, *tüm* orta sınıfı kapsaması, hedefimiz olan proleter devrimi ile çelişmez. Marks, Komün'ü bu gerçeği anlayamamakla suçluyordu: Paris Komünü'nde yalnızca proleterler değil, *tüm* orta sınıf vardı. Ve Komün en başta, Fransız köylülüğünün çıkarını temsil ediyordu. Ama, Komün, o gün için de, bugün bizler için de açıktır ki, proletarya diktatörlüğünün bir çeşidiydi.

İDHD'nin içeriği

Devrimin içeriğiyle ilgili gelen başlıca öneri şöyle: "Anti-feodal bir çerçeveden çıkmış gerçek demokrasi sorununda, İDHD'nin anti-kapitalist bir içerik taşıdığı yazılmalıdır."

Soruna siyasal devrim düzeyinde bakarsak, İDHD'nin anti-kapitalist içeriği yoktur. Bu nesnel devrim aşamasının küçük burjuvazinin de öncülüğüne olanak tanıdığını görmüştük. Bu durumda devrimin hiç de "anti-kapitalist" bir niteliği olmayacaktır.

İDHD proletarya öncülüğünde gerçekleştiğinde ise sosyalizme açılacağı için, bu anlamda "anti-kapitalist" olacaktır. Bir bütün olarak, programın uygulanmasının sonucu böyle bir nitelik taşıyacaktır. Ancak İDHD programının hiçbir maddesi kendi içinde yine "anti-kapitalist" değildir, kapitalizmin teorik çerçevesini aşmamaktadır.

Devrim nasıl yapılacaktır

Yoldaşlardan gelen bir öneri de şöyle: "Devrimimizin şiddet yoluyla olacağı belirtilmeli."

Türkiye'de sınıf savaşı o kadar keskin yürüyor ki, kuşkusuz devrimimiz şiddet yoluyla olacaktır. Ancak, savaşım biçimleri taktik bir sorundur.

"Program, araçların seçimini açık bırakmalıdır. Bunlara militan örgütler ve partinin taktiklerini saptayan parti kongreleri karar vermelidir. Programda taktik sorunlara yer yoktur." (Lenin, c.4, s.238)

İDHD programı nasıl bir programdır?

İDHD programı, kapitalizmin teorik çerçevesini aşmayan ama pratik çerçevesini parçalayan, uygulanması zorunlu bir programdır.

Bu noktada yoldaşlarımızdan şu öneriler geldi:

"İDHD'nin *ilk adımda* gerçekleştireceği..." cümlesindeki "ilk adım"ın yazılmaması.

Her devrimin bir "ilk adımı" vardır. Bu "ilk uğraşacağı sorunlar" demektir. Lenin'in *Nisan Tezleri*'nde ettiği şu sözler bu konuda bize ışık tutmaktadır.

"... Sosyalizme doğru hangi *adımların* atılması gerektiğine ve nasıl atılacağına daha etkili, daha pratik ve daha doğru bir biçimde karar vereceklerdir. Bankaların üstündeki denetim, tüm bankaların birleştirilmesi *henüz sosyalizm değildir*, ama sosyalizme doğru bir adımdır." (Lenin, c.24, s.53)

Bizim programımız da böyledir. Henüz sosyalizm değil ama sosyalizme doğru bir adımdır. Onun için *ilk adımda*, kapitalizmin çoktan çözmüş olması gereken sorunlarıyla uğraşacaktır.

Öte yandan, aynı cümledeki "dönüşümler" sözcüğünün kaldırılmasından yana olan yoldaşlar var.

İDHD'nin ilk uygulayacağı program, "dönüşümler"i gerçekleştirmek olacaktır. Çünkü, üstte de belirttiğimiz gibi, programın kendisi üretim biçiminde bir değişiklik yaratmıyor.

Lenin de bir programın pratik bölümünde nelerin yer alması gerektiğini söylerken, "ülke çapında gerçekleştirilmesi gereken demokratik dönüşümlerin" de yer alması gerektiğini söylüyor.

Programımızda yer alan bu dönüşümler, Lenin'in söz ettiği anlamda, *devrimle* gerçekleşecek demokratik dönüşümlerdir. Menşevik 3. Program'dan da farkı buradadır. Onların "dönüşümleri", devrimle gerçekleşecek dönüşümler değil, *devrime yol açacak* dönüşümler olarak düşünülüyor. Onlarınki *devrimi getirici*(!) dönüşümlerdir. Bizdeki ise, *devrimle gerçekleşecek ve sosyalizme ilerletecek dönüşümlerdir.*

Hangisi daha ilericidir?

"Tekelci kapitalizm serbest rekabetçi kapitalizme kıyasla ilericidir" cümlesi çıkmalı, çünkü tekelcilik siyasi olarak gericiliktir."

"Tekelci kapitalizm serbest rekabetçi kapitalizme göre ilerici midir yoksa çürümüş kapitalizm midir?"

Buna en iyi yanıtı Lenin veriyor:

"Ancak hiçbir Marksist, kapitalizmin feodalizme oranla ilerici olduğunu, emperyalizmin de tekel öncesi kapitalizme oranla ilerici olduğunu unutmamalıdır." (Lenin, c.23, s.63)

4. Program'da neden "cephe" yok

Programda "cephe" konusunun olmayışı. Türkiye'de devrim güçlerinin savaş birliğinin programda hangi kapsamda alınması gerektiği. Kalıcı birliğin koşulu.

Bu konuda R. Yürükoğlu yoldaş 1983 10 Eylül konuşmasında şöyle diyordu:

"Bu (cephenin olmayışı) partimizin, devrimci güçler arasında birlik fikrinin canalıcı önemini küçümsediğini değil, şablonlara, klişelere karşılığını göstermektir. Savaş birliği zorunludur ama bu kavganın gelişimi içinde çeşitli biçimlerde ortaya çıkabilir. Taktik sorunlar strateji, hele ilke düzeyine hiç çıkarılmamalıdır. Dünya komünist hareketi bu yanlışa zaman zaman düşmüş ve zararlı çıkmıştır."

Dolayısıyla programda taktik bir sorun, hatta taktik bir sorunun sadece *bir* biçimi olan "cephe" yoktur, ama halk sınıflarının birliği stratejik sorunu, en açık biçimde vardır.

Türkiye devrim güçlerinin savaş birliğinin programda hangi kapsamda alınması gerektiği de bu söylenenlerden çıkıyor. Programda gerekli olan somut biçimler değil, anlayıştır.

Programın bu konudaki anlayışı iki temel ilkeye dayanıyor: Böyle bir birliğin devrim için zorunluluğu ve böyle bir birliğin proletarya hegemonyasında gerçekleşmesi.

Kalıcı birliğin koşulu da dolayısıyla proletarya hegemonyasıdır.

Hesse kentinde Daimler-Benz otomobil fabrikasında çalışan metal işçileri iş saatlerini kısaltmak için yapılan grev oylaması sırasında.

En ileri kapitalist ülkelerde bile işçilerin günlük çalışma saatleri 1800'lerden bu yana ortalama 2-3 saat düşmüştür. Üretim güçlerinin düzeyi daha fazlasına elverirken ancak bu kadarının alınması kapitalist düzenin bitmez tükenmez sömürüsü nedeniyledir.

İşsizlik ve çalışma saatlerinin düşürülme sorunu

H. Erdal

Çağdaş üretim sürecinde hızlı bir değişim vardır. Bu süreçte gözlenen bir özellik, üretim dallarında (endüstrilerde) olan değişikliklerdir. Birçok geleneksel üretim dalı ya tümüyle ortadan kalkıyor, ya eski önemini yitiriyor. Bunların yerine yeni üretim dalları ortaya çıkıyor. Endüstri üretiminde gereksinim duyulan hammaddeler ve yarı mamul maddeler sürekli olarak değişiyor. Şimdilik sentetik hammaddelerin kullanım alanı genişliyor. Buna karşın örneğin çelik gibi bazı temel maddelere gereksinim azalıyor. Doğaldır ki, buna karşıt bazı eğilimler de doğabilir, gelişebilir ve etkili olabilir.

Üretim dallarındaki bu değişikliklere, bir başka eğilim eşlik ediyor. O da sermayenin organik bileşiminin her alanda sürekli büyüme göstermesidir. Bunun sonucu gerek geleneksel üretim dallarında, gerek yeni ortaya çıkan dallarda daha çok üretim için daha az işgücüne gerek duyuluyor. Üretim birimlerinde kullanılan işgücü niceliksel olarak azalıyor.

Şu açık bir gerçek ki, bugün dünyada mevcut işgücü potansiyeli ile çağdaş üretimin gereksinim duyduğu işgücü arasındaki fark sürekli olarak büyüyor. Genel bir eğilim olarak, çalıştırdığı işgücü sayısı açısından üretim birimleri küçülüyor.

Ücret, hepimizin bildiği gibi harcanan emeğin değil, patrona kiralanan işgücünün fiyatıdır. Daha açık söylenirse, belli bir süre için patrona kiralanan iş yapabilme potansiyelimizin fiyatıdır. Ve ücret esas olarak iki parçadan oluşur.

Biri, işçilerin yaşayıp yeniden üretebilmesi için zorunlu olan fiziki asgari parçadır. Alınan ücretin içinde bir de söz konusu ülkelerin tarihsel ve toplumsal koşullarına bağlı olarak (bunun içinde işçi sınıfının örgütlülüğü ve gelenekleri en önemli yeri tutar) belirlenen hayati gereksinimleri karşılayacak parça vardır. Kapitalistler becerebildikleri oranda ücreti, fiziki asgari düzeye indirmeye çalışırlar.

İşçi sınıfı kapitalizmin gelişmesiyle birlikte normal çalışma süresini sınırlama savaşımı veregelmiştir. İlk kez 1848'de İngiltere'de 10 saatlik çalışma yasası kabul edilmiştir. II. Enternasyonal 1889'da 8 saatlik işgünü belgisini ortaya atmış, 8 saatlik işgünü birçok ülkede ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra hayata geçirilebilmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında ise normal çalışma süreleri 40 ile 45 saat arasında düşürüldü.

Üretimin ve sermayenin yer değiştirmesi vb. etkenler sonucunda günümüzde Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin dünya kapitalist ekonomisi ile bütünleşme süreci hızla ilerliyor ve derinleşiyor. Bu ülkeler genellikle eski sömürge ülkelerdir. Ve bunların çoğu diktatörlüklerle yönetilmektedir. Bu ülkelerde işgücünün fiyatı ileri ülkelere göre daha düşük, çalışma süresi daha uzundur.

Bugün bazı ülkelerdeki haftalık çalışma saatleri şöyledir:

İsviçre	43.8
İngiltere	43.2
F. Almanya	41.6
Hollanda	41.1
Japonya	40.9
Fransa	40.6
İtalya	39.7
ABD	39.7
Kanada	38.5
İsveç	35.6
Belçika	35.4
Avusturya	33.7
Türkiye	45.0

(*35 Saatlik Hafta ve Eylem Programı,* IG Metal broşürü, s.37)

Bugünkü haftalık çalışma saatlerinin korunması koşullarında işsizliğin artması da kaçınılmazdır. İşsizliği azaltabilmek, bir yandan üretici güçleri geliştirirken öte yandan çalışma saatlerinin düşürülmesi ile olanaklıdır. Çalışma saatlerinin düşürülmesinin belli başlı şu sonuçları olacaktır:

—Ülkede istihdam artışı olacaktır.

—Çalışanlar daha az yıpranacaktır.

—Çalışanlar sosyal ve kültürel gelişmeye daha çok zaman ayırabileceklerdir.

—Sosyal ve kültürel gelişmeye gereksinim arttığı için o alanlarda gelişme olanakları ortaya çıkacaktır.

Örneğin bugün Türkiye'nin toplam nüfusu 45 milyondur. Yaklaşık 22 milyon kişi çalışabilir nüfusu oluşturmaktadır. Bu 22 milyon kişinin ancak 16 milyonu değişik ölçülerde istihdam edilmektedir. Bu on altı milyon kişinin tümünün bugünkü haftalık çalışma süresi olan 45 saat çalıştığını kabul edersek, haftalık çalışma süresinin 40 saate düşürülmesi, çalışanların sayısını 18 milyona çıkaracaktır.

Oportünizm bilinç bulandırmaya devam ediyor

İşçi sınıfı savaşkan geleneklerini yaşatıp geliştirecektir

Nokta'nın 7. sayısında Türk-İş ağalarından Şevket Yılmaz şöyle diyordu: "Ücretler enflasyonun altında kaldığı takdirde mutfak daralıyor. Mutfak daralınca işçinin gıda alması daralıyor. Bu da işverene tesir ediyor tabii..."

Yoldaşlar, yukarıdaki sözler, işçilerin hakkını sözümona savunuyor görünen Türk-İş ağalarının gerçekte neyi amaçladıklarını kanıtlayan yeni bir örnektir. Şevket Yılmaz'ın patronlara demek istediği şu: İşçiye az ücret ödemeniz önemli değil, ama bunu daha da keserseniz sizin için zararlı olacak. Çünkü normal gıda alamayan işçi güçten düşer ve yeterince çalışamaz olur. Onların güçten düşmesi de kendi başına o kadar önemli değil, ama bu sizin sömürünüzün de daralmasına neden olacak. Dikkatli olun!

Evet, finans-kapitalin uşağı bu kişiler, işçilerden yanaymış gibi görünerek gerçekte işçileri patronlara kurnazca peşkeş çekmeyi amaçlıyorlar. İşçi sınıfı bunlara, Türk-İş'e girip, DİSK'in savaşçı geleneğini burada da yaşatıp geliştirerek yanıt verecektir.

Bu konuda biz komünistlere büyük görevler düşüyor. 1970 yıllarında kabaran sınıf savaşımını ideolojik ve örgütsel etkisiyle engelleyen oportünizm, 12 Eylül faşist darbesiyle gelen ortamda da, devrimci bir çözümü amaçlamadığı için, soyut ve havada kalan bir ekonomik, sendikal, demokratik "savaşımla" bilinç bulandırmaya devam ediyor.

TKP-Leninciler Konferansı, komünistlerin bu konudaki tutumunu şöyle belirliyordu:

"Komünist, bu istemleri, (iş-ekmek-özgürlük), cuntayı yıkmanın, devrimi yapmanın zorunluluğunu yığınlara göstermek için kullanır. Zorbalık yıkılmadan bunların elde edilemeyeceğini, savaşın yönünü devlete el koyma yönünde tutmak gerektiğini anlatır. Tüm ekonomik, sendikal ve demokratik istemleri günün ana görevine, faşist cuntayı yıkma görevine bağlar. 'İş-ekmek-özgürlük' değil, iş-ekmek-özgürlük için faşist cuntayı yıkalım, der".

Oportünizm yenilmeden burjuvazi yenilemez.

Selim İleri, Norveç

Çalışanları tüketerek sorunlarınızı çözemezsiniz

Emin adımlarla geleceğe doğru ilerliyoruz

Selam yoldaşlar,

Devlet baba finans-kapitali doyurmak için ellerinden geleni yapıyor, yapılanlara göz yumuyor. İşsizlik sorununa "çözüm" olarak, çalışanları tüketerek gitgide büyüyen işsizler ordusunu küçültmek istiyor. Tabii ki işçileri silahla tüketemiyor. Ağır yaşam ve çalışma koşulları dayatarak tüketiyor.

Buna, geçtiğimiz günlerde yaşadığımız bir örnek vermek istiyorum. Olay bir tekel gurubunun malı olan ve kimyasal maddeler üreten bir fabrikada geçti. Bu fabrikada, işçiler her an zehirli gazlarla, asitlerle içiçedir. Bu ortamda, işçilerin sağlığının korunması canalıcı önemdedir. Oysa, böyle sağlıksız bir ortamda çalışmak zorunda olmalarından dolayı her an ölümle burun burunadırlar. Çeşitli defalar formalite gereği yapılan denetimlerde bile bazı ivedi önlemlerin alınması gerekliliği ortaya çıkmış, ancak patron hiçbir önlem almamıştır. İşte böyle koşullarda bir sınıf kardeşimizi daha yitirdik. Acımız büyüktür.

Ama geleceğe güvenimiz tamdır. Çünkü biliyoruz ki, işçi sınıfı tüm güçlüklere ve verdiği kurbanlara karşın devrim yolunda yürüyüşünü hızlandıracaktır.

Biz, Leninci gençlik olarak, devrim hedefini, proletarya diktatörlüğü hedefini önümüze koyuyoruz. Tanklarla gelen devrimle gitmelidir, diyoruz.

Marmara

Kim ne diyor?

Gülen Erdilek

Türkiye kapitalizminin gelişmişlik düzeyini yanlış değerlendirmek, devrimin hegemon gücünden, katılacak güçlere, devrimin karakterine dek bir dizi yanlışın temelidir.

Dünyayı ve bu bütün içinde yeralan Türkiye'yi doğru değerlendirmemek, Türkiye kapitalizminin gelişmişlik düzeyini yanlış değerlendirmek, devrimin hegemon gücünden, katılacak güçlere, devrimin karakterine dek bir dizi yanlışın temelidir.

Bu yazıda Türkiye'nin toplumsal-ekonomik durumuna ilişkin öteki örgütlerin neler getirdiğine değineceğiz. Bunu yaparken daha çok, örgütlerin kendi kendilerini anlatmalarına öncelik vereceğiz. Konunun genişliği nedeniyle eksik ve hatalı yanlara pek girmeyeceğiz.

Türkiye'nin durumu

Bu konuda söylenenleri üç başlık altında toplayabiliriz.

1. Türkiye'de kapitalizm egemen değildir. Ülke yarı sömürge, yarı-feodaldir.
2. Türkiye'de kapitalizm vardır ama tekelci kapitalizm egemen değildir. Devlet tekelci kapitalizmi gelişiyor.
3. Türkiye'de devlet tekelci kapitalizmi vardır. Devlet, tekelci burjuvazinin egemenliğindedir.

bu görüşlerin birincisi Partizan, Halkın Kurtuluşu, Halkın Yolu vb. örgütler tarafından savunuluyor.

İkincisi, Dev-Yol, Dev-Sol, Kurtuluş, Acilciler, Menşevikler, TİP, TSİP tarafından savunuluyor.

Üçüncüsü ise yalnızca TKP — *İşçinin Sesi* tarafından savunuluyor.

Bütün bu hareketlerin (adı buraya yazılmamış olanlar da dahil) hepsinin neler getirdiğini tek tek ele alıp incelemek olanaksız. O yüzden en karakteristik olanlara değineceğiz. Birinci görüşten Partizan'ı, ikinci görüşten Dev-Yol ve Menşevikleri ele alacağız. İkinci görüşten iki tane alıyoruz, çünkü birleştikleri yer aynı olmakla birlikte bazı çıkış noktalarında farklılıkları var.

TKP-ML Partizan ne diyor?

"Ülkemiz yarı-sömürge, yarı-feodal bir sosyo-ekonomik yapıya sahiptir.

(...)

"Emperyalizm, egemenliği altına aldığı ve feodalizmin hakim olduğu bir ülkenin mevcut yapısını birbirine zıt iki yönde etkiler. Bir yandan mevcut feodal yapıyı kısmen çözer; eğer çözülme başlamışsa bunu hızlandırır; kapitalizmin objektif şartlarının (ön koşullarının) yaratılmasına yolaçar. Bu, emperyalist sömürünün işleyişinin tabii, kaçınılmaz ve kendiliğinden doğan sonucudur. Diğer yandan da — *ki bu emperyalist sömürünün asıl yüzüdür* — emperyalist ülkeler, geri kalmış ülkelere sermaye ihraç ederken, buralarda demiryolları vb. inşa ederken, yüksek faiz bedellerini, düşük toprak fiyatlarını, ucuz hammaddeleri düşünmektedirler ve onların asıl amacı, bütün toprakların ve hammaddelerin rakipsiz sahibi olmak, buraları sömürgeleştirmek, emekçi halkları köleleştirmektir. III. Komünist Enternasyonal'in belirttiği gibi emperyalizm sömürge, yarı-sömürgeleştirdiği ülkelerde özellikle feodal üretim ilişkilerine ve feodal üstyapı kalıntılarına dayanır. Kendine bağımlı gelişen komprador kapitalizmi, mevcut feodal toplumsal ilişkilerle her düzeyde iç içe geçer; böylece iktisadi yapı yarı-sömürge, yarı-feodal bir nitelik, devlet ise burjuva feodal bir karakter kazanır. Bu sosyal dayanak, emperyalizmin iktisadi ve siyasi hegemonyasını sürdürebilmesi için zorunludur.

(...)

"Feodalizmin çözülmesi süreci aynı zamanda milli nitelikte bir kapitalizmin objektif şartlarının da yaratılması sürecidir. bu şartlarda, cılız da olsa, orta burjuvazi gelişir. Ancak komprador kapitalizm ve feodal artıklar, milli kapitalizmin özgürce gelişmesini engeller.

"Emperyalizm, feodalizmin ağır bir biçimde çözülmesine yolaçar ve komprador kapitalizmi geliştirir; yarı sömürge, yarı-feodal iktisadi yapıyı ve onun burjuva feodal nitelikteki üst yapısını pekiştirir; ancak bu çözülmenin hiçbir ilerici yanı (yani üretici güçleri ve kapitalist üretim tarzını geliştirici bir yanı) yoktur. Feodalizm, hem alt yapıda, hem de üst yapıda korunur, kesinlikle tasfiye edilmez. Dolayısıyla toprak köleliği sisteminin yerle bir edilmesi, bir toprak devrimi meselesi olarak kalır.

(...)

"Türkiye'nin sınıfsal yapısı

"Sosyo-ekonomik yapısı yarı-sömürge, yarı-feodal olan toplumumuzda, sınıfların kompozisyonu şöyledir:

"Toplumumuzda hakim olan sınıflar komprador burjuvazi ve toprak ağası sınıflardır. Komprador burjuvazi, emperyalizme göbekten bağlı olan, emperyalist sömürü ve talanın gözeneklerinde gelişen bir sınıftır.

(...)

"İlk önce tüccar-tefeci ağı olarak gelişen komprador burjuvazi bugün büyük tekeller halinde, banka, montaj sanayi, ticaret ve tarım alanlarında bir mali kontrol ağı oluşturmuştur. Komprador sermayenin bu tekelci örgütlenmesi emperyalist tekellerin, dünyanın birçok yerlerinde kurduğu kontrol ağının ülkemizdeki uzantısı şeklindedir ve kompradorluğun doğal bir niteliğidir. Onun görünüşteki tekelciliğini, sermayenin yoğunlaşmasının en üst aşaması olan tekelci sermaye ile karşılaştırmak büyük bir yanlışlıktır.

"Toprak ağaları sınıfı, emperyalizmin özellikle kırlardaki sosyal dayanağıdır. (...)

"Ülkemizde cılız da olsa gelişen milli kapitalizmi temsil eden orta burjuvazinin sol kanadı, komprador burjuvazinin ve toprak ağalarının iktisadi baskısı altındadır. Hem ona karşıdır, hem de onun peşinden gider. Kapitalist tarım yapan zengin köylüler, küçük sanayiciler, orta dereceli bürokratlar orta burjuvazinin bu kesimine dahildirler. Bir bütün olarak milli burjuvazinin feodal sistemle ilişkileri vardır. (*Partizan*, s.29-30)

Dev-Yol ne diyor?

"Emperyalizmin III. bunalım dönemine has gelişmelerin sonucu emperyalizme bağımlı (yukarıdan aşağıya), bir kapitalist ekonomi gelişmiş ve bu yapıya uygun bir biçimde pazar için üretim egemen hale gelmiştir. bu ekonomik yapı herşeyden önce iç dinamikle gelişmediği için, dışa bağımlı ve çarpık (yabancı tekellere göre şekillenmiş) bir niteliğe sahiptir. Ve de daha baştan tekelci bir karakterde ortaya çıkıp gelmiştir.

"Ülkemiz 1900'lerden bu yana demokratik devrim süreci içindedir... Toprak sorunu, (belli ölçüde çözülmüş olmasına rağmen) tam olarak çözülmüş değildir... Alt yapıda feodalizmin tasfiyesinin tamamlanmamış olması yanında (ve şüphesiz ona paralel olarak) özellikle üst yapıda feodal kalıntıların önemli bir varlık gösterdiğini görüyoruz.

(...)

"Ülkemizde uzun bir dönemden beri yerli tekelci burjuvazi, toprak ağaları ve tefeci bezirganlardan oluşan bir gerici ittifakın egemenlik sürdüğünü söyleyebiliriz. Emperyalizmin 3. bunalım dönemine has gelişmelerin sonucu olarak işbirlikçi-yerli tekelci burjuvazi, giderek gelişmiş ve emperyalizmin gözde müttefiki haline gelmiştir. Bu nedenle ittifak içinde belirleyici bir role sahip olmaktadır. Bir başka deyişle hakim sınıflar ittifakı içinde tekelci burjuvazi giderek artan bir etkinliğe sahip olmaktadır.

"Emperyalizmin ülkemizdeki uzantısı olarak değerlendirilebilecek olan (uluslararası tekellerle bütünleşmiş, onların bir uzantısı haline gelmiş bulunan) tekelci burjuvazinin hakim sınıflar ittifakı içinde belirleyici duruma yükselmesi aynı zamanda emperyalizmin içsel bir olgu haline gelmesi, emperyalizmin ülkemizdeki egemen sınıflar ittifakı içinde temsil edilmesi demektir (gizli işgal). Ülkemizde bugün uluslararası tekellerle bütünleşmiş işbirlikçi 'yerli' tekelci burjuvazinin toprak ağaları ve tefeci bezirganların en irileri ile birlikte oluşturduğu gerici bir hakim sınıflar iktidarı (oligarşik diktatörlük) vardır.

(...)

"Tekelci burjuvazinin artan gelişme ve tekelleşme eğilimi beraberinde kaçınılmaz olarak finansman ve pazar sorunlarının öneminin artmasını da getirmiştir. Bu ise ekonomik platformda feodal ögeler aleyhine bir dizi rasyonalleşme tedbirlerinin (toprak reformu, finansman ve emlak vergisi kanunları, teşvik tedbirleri vb.) gündeme getirilmesine yolaçarken aynı zamanda hakim sınıflar egemenliğinin temelinde yeralan geleneksel ittifakların parçalanmasını da beraberinde getirdi." (*Devrimci Yol*, Bildirge, s.15-18)

Getirilen görüşleri iyice anlayabilmek için şunu hemen belirtmekte fayda var. Bu görüşlerin kaynağı M. Çayan'dır. Çayan onları yazdığında yıl 1971'di. M. Çayan'ın görüşlerinin yanlışlığı bir yana, bugün Dev-Yol hâlâ kapitalizmin aynı düzeyde olduğunu savunuyor. En azından bugüne dek çıkan yazılarında tersine bir görüş biz bulamadık.

Menşevikler ne diyor?

Menşeviklerimizin en son ilerledikleri nokta şu oldu:

"Bugün en tepede 8-10 tekelci grup olmak üzere işbirlikçi tekelci burjuvazi ekonomide önemli bir denetim gücüne sahiptir. Tekelci grupların özel bankalarla içiçe geçmesiyle finans kapitalin çekirdeği oluştu. Bağımlı bir devlet tekelci kapitalizmine özgü ilişkiler gelişiyor, devlet ile tekellerin içiçe geçme süreci ilerliyor." (Menşevik *Program*, s.18)

Aynı sayfada devlet tekelci kapitalizminin gelişme sürecinden sözedilirken, H. Kutlu menşevik "kongre"deki konuşmada bakın ne diyor:

"Buna karşılık, gelişmenin ana eğilimlerini mutlaklaştırmak ve bugünkü gelişme düzeyini, geçmişle kıyaslamakla yetinmek tersi bir sonuç doğurur; *Türkiye'yi kapitalizmin gelişmesinin son aşamasında, tekelci kapitalizm, emperyalizm aşasında sanmaya yolaçar*... Türkiye'de tekelci mülkiyet ilişkilerinin varlığı Türkiye'nin emperyalist aşamaya geldiği yolundaki yorumlara varabilir... Vardığımız sonuca gelince, onu şöyle özetleyebiliriz: Türkiye, orta derecede gelişmiş kapitalist ülkeler grubunun alt sıralarında yer alan bir tarım-sanayi ülkesidir. Türkiye'de kapitalizm egemen üretim biçimidir. Üretici güçlerde görece gerilik çok yapılılık ve bağımlılık Türkiye kapitalizminin özellikleridir. Devlet işletmeleri üzerinde her geçen gün etkisini arttıran özel kapitalist tekelci sermayenin konumlarını güçlendirmesi Türkiye ekonomisinde ana eğilimdir." (*Atılım*, Kasım 83) (abç)

Aralarındaki görüş farklılığının bir sonucu olarak, programda ekonominin egemenliği sorunu epey yuvarlanmış. Ama tüm

söylenenler içinden şu sonuç çok rahat çıkıyor: Tekelci kapitalizm egemen değildir. Gelişiyor. Devle tekelci kapitalizm süreci ilerliyor(!)

Dedikleri ne anlama geliyor?

Bu uzunca alıntıların kısaca ne anlama geldiğini belirtelim:

Türkiye'deki kapitalizmin gelişmişlik düzeyi geri gösterilerek, savaşı geri çekici bir rol oynamış oluyorlar. Egemen sınıf yanlış saptanmış, hedef şaşırtılmış oluyor. Devrimin sınıfsal karakteri sulandırılıyor. Devrimde proletaryanın hegemonyası yadsınmış oluyor.

Bütün bunların altında bilinçli ya da bilinçsiz burjuva kuyrukçuluğu yatmaktadır.

Bu görüşlere getirilen nedenler ise şöyledir:

1. Türkiye emperyalizme göbekten bağımlı bir ülkedir. Onun için finans-kapital egemen olamaz.
2. Kapitalizm iç dinamikle gelişmemiştir.
3. Türkiye orta derecede gelişmiş kapitalist ülkedir.
4. Kapitalizm, emperyalizmle birlikte ülkeye girmiştir. Ancak feodalizm korunur, kesinlikle tasfiye edilmez. Kendi sınıf varlığını sürdürebilmesi için bu zorunludur.

Birincisinden başlayalım. Emperyalizme göbekten bağımlılık finans kapitalin yokluğunu değil, varlığını güçlendirici bir etkendir. Çünkü emperyalizm sermaye ihracıdır. Emperyalizm özünde tekelci kapitalizm demek olduğuna göre, açıktır ki tekelci kapitalist ilişkilerin ihracı söz konusudur. Ortaya çıkan tekellerin mantıksal sonucu ise finans kapitaldir.

Bunu görmemek yaşanan ortama gözlerini kapamaktır. Çünkü bugün, devlet-tekelci kapitalizmi o kadar gelişti ki, bunu görmek için Marksist olmak gerekmiyor. Burjuvazinin kendisi bile bunu çok güzel anlatıyor.

İkincisi, kapitalizm iç dinamikle gelişmemiştir: Bu mantık, açıkça başta Dev-Yol gibi örgütlerde dile getirilmekle beraber, aslında hemen hemen hepsinin birleştiği görüştür. Bu konuda gazetemizde şöyle denmişti:

"... Marks, bir yerde iç dinamiksiz kapitalist gelişme olamayacağını, coğrafi keşiflerle sermaye dünyanın öteki ucundan da taşınmış olsa, taşıdığı ülkelerde iç koşullar yoksa bunun işe yaramayacağını anlatıyor...

"... Eğer iç dinamik üreticinin kapitalistleşmesi, aşağıdan yukarıya kapitalistleşmesiyse, bugünkü bütün emperyalist ülkeler de dış dinamikle gelişmişlerdir." *(İşçinin Sesi,* s.183)

Sonuç olarak şöyle diyebiliriz: Türkiye'de de, başka ülkelerde de kapitalizm iç dinamikle gelişmiştir. Bu gelişmeler sırasında ve sonrasında dış faktörün itici ve geri çekici etkisi olabilir. Ama altını çizerek belirtelim, yalnız *etkisi olabilir.*

Üçüncüsü, Türkiye'nin orta derecede gelişmiş kapitalist ülke olması yerli finans-kapitalin olmasıyla çelişir.

Hayır, çelişmez. Yürükoğlu yoldaşımız, "üretim güçleri orta derecede gelişmişse finans-kapital olmaz" görüşünü şöyle eleştirmişti:

"Üretim güçleriyle üretim ilişkileri arasında uyum vardır ve bu uyumda üretim güçleri belirleyici rolü oynar. Örneğin kapitalist gelişmenin manifaktür aşamasına ulaşmasıyla, üretimde makinaların kullanılmaya başlamasıyla, üretimin yoğunlaşmasıyla kapitalist üretim ilişkilerinin tekelcilik düzeyine yükselmesi arasında tarihsel olarak doğrudan bir bağ vardır. Bu genel doğruyu tek tek ülkelere, içinde yaşadığı çağın koşullarını dikkate almadan uygulamak yanlış olur. Bu yanlıştan, bugün kendi makinasını kendi üretemeyen bir ülkede tekelcilik olmaz gibi gülünç bir sonuç çıkar. Tekelcilik bir biçimdir, bir ilişkidir. İçi, yani makinalar kendi üretimiyle de, satın alınarak da doldurulabilir. Türkiye gibi ülkelerin geri teknolojik düzeyinin, kullandıkları makinaların göreceli geriliğinin de konumuzla bir ilintisi yoktur. Avrupa'da 80 yıl önce finans-kapital vardı ve açık ki Avrupa'nın o günkü üretim güçleri bugünkünden çok daha geriydi.

"... Üretim ilişkileri, uzun dönemde üretim güçlerine bağımlıdır. Üretim ilişkilerinin göreceli bir bağımsızlığı da vardır. Gerekli bir minumum üretim güçleri tabanı üstünde üretim ilişkileri geri kalabilir, önde gidebilir." *(Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye,* s.50-51)

Dördüncüsü, kapitalizm feodalizmi tasfiye etmeye yönelmez.

En açık biçimde Partizan'da ifadesini bulan bu görüş, aslında ötekilerin de barındırdıkları bir görüştür.

Bir kere emperyalizm, Partizan'ın dediği gibi, komprador kapitalizmi geliştirmez. Komprador kapitalizm sömürgecilik dönemine aittir. Bugün artık o defter kapandı, emperyalizm defteri açıldı. Lenin şöyle diyor:

"Tekeller heryere tekelci ilkeleri sokarlar" (Lenin, *Toplu Yapıtlar,* c.22, s.259)

Lenin emperyalizm girdiği yere kendi ilkelerini sokar diyor, eskimiş ilişkileri sokmaz, geliştirmez. Lenin tekelciliğin, serbest rekabetçi kapitalizmi tasfiye etmeye yöneleceğini, edeceğini söylerken, kalkıp serbest rekabetçi kapitalizmden daha da geri üretim biçimi olan feodalizmi "koruyacağından" sözetmek, her türlü espriyi içinde taşıdığı gibi, teoriye yapılan bir tahrifat oluyor.

Sonuç

Başta, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı yanlış belirlenince, devrimin karakteri ve ona katılacak güçler yanlış konmuş oluyor, demiştik.

Partizan, devrime anti-feodal bir nitelik veriyor, köylülüğü temel güç yapıyor, "milli burjuvazinin sol kanadını" cepheye çağırıyor.

Dev-Yol, anti-oligarşik nitelemesiyle feodallere karşı olan tüm güçleri(!) cepheye topluyor, proletaryaya ideolojik öncülük(!), köylülüğe fiili öncülük veriyor.

Menşevikler, ulusal olan herşeyi yanlarına alıyorlar ve ulusal demokrasiyi kuruyorlar(!)

İşçi sınıfının tek kalıcı ve gerçek çıkarlarının tek tutarlı sözcüsü olan komünistler ise proletarya hegemonyasında gerçekleşecek olan sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimini savunuyorlar.

Bütün dünya işçilerine, savaşanlara sosyalist ülkelere

İşçinin Sesi penceresinden merhaba yoldaşlar

İşçinin Sesi penceresinden merhaba yoldaşlar,

Devrime, sosyalizme susamış bir işçiyim. İşyerimiz 20-22 kişiliktir. Yaş ortalaması 22'nin altındadır. Aldığımız ücret ise çağdışıdır. Ben bu işyerinde çalışmaya başlayalı üç yıl oluyor. Bu süre zarfında iki kez işi bıraktım. İkincisi düşük ücret nedeniyleydi. Küçük çapta bir mücadele verdim, kazandım ve yeniden girdim. Şimdi sizlere işyerimizdeki örgütlenme çalışmalarımızı aktarmak istiyorum.

Herşey işyerimize üç ay önce bir yoldaşın gelmesiyle başladı. O yoldaşımız bizleri aydınlattı. Fikirleriyle bize liderlik yaptı. Biz birkaç genç fidan o yoldaşın etrafında toplandık. Sendika kurmak için yüzde 51 çoğunluk sağlamak gerekiyormuş. Biz, işçi arkadaşlara durumu fısıldadık, yol gösterdik. Yüzde 90 çoğunluk sağladık.

Yalnız bu arada herşeyin sendikayla bitmediğini öğrendik. Çünkü sendikal yasaları yapan, sınırları çizen yine burjuvazidir. Bunu öğrendik ve ileri işçiler arasında sendika üstü bir illegal komite kurduk.

Düşünüyorum da, üç ay önce bu işçiler dağınık ve başıboş idiler. Şimdi ise herkes işçi olmanın onuruyla savaşmanın yollarını öğreniyor. Öğrendikçe gerçekleri, yürüyen savaşı daha iyi görüyor. Ailelerimizi de sarsıp uyandırmak için çalışma yürütüyoruz. Onlara da gazetemizi okutup savaşı gösteriyoruz.

Bizler, toprağın altında patlayıp gün ışığına çıkmak isteyen tohumlardık. Bizlerle çalışan o yoldaşımız bizim önümüzü açtı. Bundan sonra artık iş bize kalmıştır. Koşmak, daha ileri koşmak. Ben arkadaşlarım adına bu mektubu yazıp, *İşçinin Sesi*'yle birlikte daha ileriye koşmak için hazırız, bu savaşta sonuna dek varız diyorum. Demir kokan dört duvar arasından açılan *İşçinin Sesi* penceremizden bütün dünya işçilerine, savaşanlara, sosyalist ülkelere "merhaba" diyorum.

Bursa

Faşizme karşı savaşırken sosyal demokrasiden gelecek tehlikeyi unutmayalım

Faşizmin çözülme süreci ve çeşitli tehlikeler

İşçinin Sesi'nin 253. sayısında Metin Yener yoldaş, çok haklı olarak dönemin tehlikelerine dikkatleri çekiyor ve devrimcileri uyarıyordu: Faşizm çözülüyor ama bu, faşist belanın hiç de ortadan kalktığı anlamına gelmez. Tersine, bu dönemde bir başka biçimde faşist gelişme tehlikesi de yakıcılığını korumaktadır.

Biz bu çok önemli uyarıyı sürekli gözönüne alıyoruz. Bir somut örnekle böyle bir tehlikenin ne denli canlı olduğunu göstermek istiyoruz.

Bir öğretmen görev yaptığı okulda geçen bir olayı şöyle anlatıyor: "MHP'li faşist bir öğretmen, öğrencilere sınıf geçme kolaylığı sağlayacağını söyleyerek faşist propaganda kitapları veriyor ve onlardan bunların dağıtımını istiyor. Bu işi biraz amatörce yaptıklarından ilk girişimlerinde bir başka öğretmen tarafından yakalanıyorlar ve durum bir tutanakla ilgililere bildiriliyor. İlgililer ise durumu normal karşılayarak, ele geçirilen kitapların dağıtımının suç olmadığını açıklıyorlar. Bunun üzerine biz de, çevremize durumu gösterip, tehlikeye dikkati çekiyoruz."

Görüldüğü gibi faşist örgütlenmenin yayılma tehlikesi her düzeyde olasıdır.

Ancak, öte yandan, bu büyük tehlike, hiçbir zaman bize, sosyal-demokrasi tehlikesini unutturmamalıdır. Geçiş dönemlerinde, burjuva erkini ve sömürüsünü en iyi güvence altına alabilecek almaşıklardan biri de çoğu kez sosyal-demokrasi olmuştur.

İşte böyle bir ortamda, bir yandan faşist tehlikeye karşı her zamankinden daha uyanık olurken, öte yandan da sosyaldemokrasinin iki yüzlülüğünü sergiliyor ve devrim alternatifini örgütlüyoruz.

Y. Dağlar, Marmara

Güney Afrika yayılmacılığıyla Afrika'nın baş belasıdır. Angola ise kıtanın devrimci yıldızlarından biri oldu. Angola'nın başkenti Luanda'da yapılan bir 1 Mayıs gösterisi. Resimde önde görülen beyazlar, Angola'da da enternasyonalist dayanışmanın güzel bir örneğini vermiş olan Kübalı devrimcilerdir.

Mahmut Civan

Kapitalizm temelinde köleciliği hortlatmış Güney Afrika rejimi, kapitalizmin en normal doğasını sergileyen çok önemli bir örnektir.

Güney Afrika'da da zafer devrimin olacaktır

Sömürgecilik, zengin yeraltı kaynakları olan Afrika kıtasına kapitalizmden de önce, ta 14. yüzyıldan beri gözünü dikmişti. Afrika'nın yeraltı zenginlikleri, insan gücü yüzyıllarca talan edildi.

Kapitalizmle birlikte, özellikle de emperyalizm çağında Afrika'nın talan ve sömürüsü daha da yoğunlaştı. 19. yüzyılın ortalarında elmasın, daha sonra da altının bulunmasıyla emperyalist ülkeler askeri ve ekonomik her yoldan Afrika'ya daldılar. Kendi aralarında savaşlar çıktı. Öte yandan, işgalcilere karşı koyan Afrikalıların kurtuluş savaşını kanla, zorbalıkla bastırmak için her yöntemi uyguladılar. "Uygar dünya" kara Afrika'da görülmemiş barbarlık örnekleri yarattı.

Bundan tam 100 yıl önce yapılan Berlin Konferansı'nda, Britanya, Fransa, Almanya, Belçika ve Portekiz kıtayı ülkelere bölmeyi kararlaştırdılar. Suni sınırlarla çeşitli ülkeler oluşturarak kıtayı paylaştılar ve egemenliklerini resmileştirdiler. Afrikalılar kendi topraklarının paylaşılmasını seyretmeye, bunun da ötesinde, işgalciler tarafından köle gibi çalıştırılmaya zorlandılar.

Emperyalizm Güney Afrika ve Rodezya'da (şimdi Zimbabwe) yönetimi ırkçı beyaz azınlığa bıraktı. Namibya gibi bazı ülkeleri işgale devam etti. Bazılarına da sözde "bağımsızlık" vererek kukla yönetimleri başa getirdi.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden sonra sömürgecilik hızla çökmeye başladı. II. Dünya Savaşı'ndan 1960'lara kadar olan dönemde ise çöktü. Sömürgeciliğin çöküşüyle birlikte, emperyalizm kendini yeni duruma uyarladı ve yeni-sömürgecilik ortaya çıktı.

Bunlar böyle söylenince, genellikle yanlış bir anlayışla, kıtada kapitalist gelişmenin durduğu, hatta geriye doğru bir gidişin olduğu gibi yorumlar yapılıyor. Oysa sorun emperyalizmin gelişmeyi kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmesi, gelişmenin sonuçlarına güçler dengesine göre ama genellikle en çok onun el koymasıdır.

Afrika başka, Güney Afrika başka

Bugün Afrika'da her üç kişiden biri, yani yaklaşık 150 milyon insan açlık çekiyor ya da açlık sınırında besin alabiliyor. Afrika genelinde kişi başına yiyecek üretiminde son 20 yılda %20'lik bir düşüş oldu. Üç yıldır sürmekte olan kuraklık kıtadaki açlık ve yoksulluğu daha da katmerlendirdi. Yalnızca bu yılki yiyecek açığını kapatmak için 3.3 milyon ton yiyecek gerekiyor. (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, FAO) Böyle bir temelde, kıtada siyasal istikrarsızlık, özellikle devrimci olmayan rejimlerde yaygın bir olgudur. Son 25 yılda 29 Afrika ülkesinin 70 siyasal lideri suikastle ya da darbeyle alaşağı edildi. *(Time,* 16 Ocak 1984)

Afrika'nın bu genel durumu, genel olarak ülkeler-devletler düzeyinde de yansımaktadır. Çoğunun durumu bozuktur, çoğu gırtlağına kadar dış borç içindedir. Ama bir-iki ülke, özellikle de bir ülke — Güney Afrika — bunun dışında kalıyor. Orada da yerli halkın genel durumu kıtanın genel özelliklerini yansıtıyor ama ülkenin, devletin durumu bambaşkadır.

Güney Afrika kıtanın hem ekonomik hem de askeri otoritesi, bu temelde de baş belası durumundadır. Güney Afrika'daki ırkçı azınlık rejimi, nüfusun %80'ini oluşturan siyahları ölesiye çalışmaya zorlayarak ekonomisini güçlendiriyor. Daha 1913'lerde Afrikalıların toprak sahibi olmasını sınırlayarak korkunç bir sömürü için ucuz işgücü bolluğunu sağlama bağladı. Güney Afrika'da 21 milyon siyah, yaklaşık bir milyon Asyalı ve 2.8 milyon melez köle gibi çalıştırılıyor.

Güney Afrika rejiminden sözederken "köle gibi" benzetmesi çok gerçek bir anlam taşımaktadır. Bu ülkede kölecilik toplumunun işleyişlerini kullanan ve ama çok da ileri bir kapitalizm vardır.

Aynen kölecilikte olduğu gibi, kendi içinde farklılaşan ama geneliyle ayrıcalıklı olan beyazlar vardır. Beyazların farklılaşması kapitalist toplumun sınıflarının aynıdır: Burjuvazi, küçük burjuvazi ve işçiler. Beyaz işçiler sanki köleciliğin özgür proleterleridir.

Bir de siyahlar, melezler ve Asyalılar vardır ki bunların çoğu ya açık-gizli işsizler yedek ordusunu ya da son derece ucuza ve ağır baskı altında köle gibi çalıştırılan işçi sınıfını oluşturmaktadır.

Kapitalizm temelinde köleciliği hortlatmış Güney Afrika rejimi çoğu zaman kapitalizm açısından çok anormal bir olgu olarak addediliyor. Oysa bu rejim tüm kapitalizmin en normal doğasını sergileyen çok önemli bir örnektir. Kapitalizm olanak bulduğu zaman nasıl sömürü aygıtları kuruyor ve işletiyor — Güney Afrika bunun çok canlı bir kanıtıdır. Güney Afrika burjuvazisi kendi ülkesini emperyalizmle birlikte bir sömürge gibi kullanıyor. Hem de en barbar yöntemlerle sömürüyor.

Buna olanak yaratan tarihsel etkenler vardır. "İleri" beyazlar bölgeye gelip yerleştiğinde, yerli nüfus çok geri bir düzeydeydi. "İleri" beyazlar gerilikten barbarca yararlanan mekanizmalarla hızlı bir kapitalist gelişme sağladılar. Dünya demokratik kamuoyunun dikkatinden epey uzaklarda kalan Güney Afrika'da bu mekanizmalar yıllarca sürdü, sürebildi. Ama haberleşme, uluslararasılaşma geliştikçe bu durum dünyada kapitalizmin bir yüz karası olarak sırıtmaya başladı. Bunun üzerine bir süredir denetimi birden gevşetmeyecek ve patlamaya yol açmayacak bir yavaşlıkta reformlar gündeme geldi. Güney Afrika askeri yapısını hızla güçlendirirken, bazı yavaş ve henüz çok yüzeysel reformlarla hem Batı kamuoyunun hem de ülkedeki Afrikalı çoğunluğun gözlerini boyamaya çalışıyor.

Son anayasa "reformlarıyla" Asyalı azınlığa ve melezlere son derece kısıtlı haklar tanınırken ülkenin ezici çoğunluğunu oluşturan siyahların durumu es geçilmeye çalışıldı. "Reformlar"la birlikte parlamento üç bölümden oluşacak: Beyazlar, melezler ve Asyalılar. Melezlerin ve Asyalıların seçimle işbaşına gelen temsilcileri, beyazların meclisine "öneriler" yapabilecek! Bunun dışında herhangi bir yaptırım gücü olmayacak. Öte yandan nüfusun %80'nini oluşturan Afrikalıların oy kullanma hakkı bile yok.

Irkçı-azınlık Güney Afrika rejimi, özellikle işsizliğin en yoğun olduğu bölgelerdeki yerleşim merkezlerine kendi içinde "bağımsızlıklar" veriyor. Böylece bazı durumlar işine gelir olmaktan sorun olmaya doğru gittikçe, onları belli bir sınıra, kukla yönetimler altında hapsediyor. Örneğin, bu kukla yönetimlerin dördüncüsü olan Ciskei'nin nüfusunun yarısı işsizdir. Bu taktiğin bir amacı da kağıt üzerinde de olsa mutlak Afrikalı çoğunluğu azaltmaya ya da istendiği gibi dağıtmaya yöneliktir. Irkçı yönetimin doğrudan maddi yardımlarıyla ayakta duran bu sözde yöneticiler sömürüden pay alan işbirlikçilerdir.

Güney Afrika'daki tekeller süper karlarını halkın düpedüz açlığı üzerinden elde ediyorlar. Bununla da kalmayarak Namibya'yı 1915 yılından beri işgal altında tutarak, ülkenin zengin uranyum ve öteki maden yataklarına el koyuyorlar.

Yalnızca 1974 yılında ve yalnızca altın madenlerinden 2340 milyon dolar kâr edildi. Bu miktar altın fiyatlarının da artmasıyla 1979'da üç katına çıktı.

En ufak sendika örgütlenmesini kanla bastıran ırkçı yönetim, işçileri denetim altında tutabilmek için "bantusta" denilen ve yüzlerce işçinin birarada, 10-12 kişinin bir odada, kaldığı büyük çiftlikler kuruyor.

Afrikalılar altın ocaklarında çalışanların %90'nını oluşturuyorlar. Yönetici ya da ustabaşı düzeyinde çalışan beyazlar %10 iken, ücret için ödenen toplam miktarın yarısını alıyorlar. Yalnızca bu rakkam bile Afrikalıların ne düzeyde sömürüldüklerinin göstergesidir.

Tüm süper kârlarına rağmen, Güney Afrika'daki maden ocaklarında kaza oranı dünyada en yüksekler arasındadır. Yalnızca 1976 yılında 796 maden işçisi

yaşamlarını kaybetti. Gerekli güvenlik önlemlerinin alınmayışı, deneyimsiz işçilerin uzun saatler en tehlikeli işlerde çalıştırılmaları kazaların ana nedenleridir.

Sermaye ihracı için bir cennet

Güney Afrika çok uluslu tekeller için bir cennettir. Emperyalizm bu ülkeye ta 20. yüzyılın başından beri düzenli ve giderek artan ölçüde yatırım yapmaktadır. Daha 1920'lerde önce General Motors, sonra Ford ilk yatırımlarına başladılar. ABD'nin büyük firmalarından olay Chrysler 1958'de ilk fabrikasını açtı. Çok uluslu şirketler, ucuz işgücünün bol olduğu, vergilerin az olduğu, iktidarın "sağlam" olduğu bu ülkeye akın ettiler. Öyle ki, 1970'lere gelindiğinde, çok uluslu şirketler Güney Afrika yapım endüstrisinde gereken sermayenin %40'ını sağlıyorlardı.

Bugün Amerikan tekellerinin Güney Afrika'daki toplam yatırımları 3 milyar dolardan fazladır. İngiliz kökenli Barclays bankası, ülkedeki en büyük finansman gurubudur.

Federal Almanya'nın 1970'deki yatırımları 4.5 milyar DM'tı. F. Almanya'yı temsil eden 400'e yakın şirket Güney Afrika'da modern makine, know-how, servis ilişkilerini sürdürüyor. Başka bir deyişle, F. Almanya Güney Afrika'nın ABD'den sonra ikinci büyük ortağıdır.

Öte yandan Japonya için Güney Afrika özellikle ham maddeleriyle önemli bir pazar oluşturmaktadır. Japonya ülkede doğrudan yatırım pek yapmamasına karşın, özellikle elektrik ve otomotiv endüstrisinde sıkı ilişkiler kurdu. Yaklaşık 70 Japon firmasının ilişkileri ülkede yoğunlaşmış bulunuyor.

Fransa Güney Afrika ile ilişkilerini daha çok askeri planda sürdürdü. Savaş uçakları, denizaltılar ve zırhlı araçlar Fransızlarca sağlandı ya da ülkede yapıldı.

İsviçre ise ırkçı rejime asıl önemli yardımı bankacılık alanında ve altınlarının pazarlanmasında yaptı. Aynı zamanda, İsviçre tekellerinin yatırımları ülkedeki tekellerin toplam yatırımlarının %4.5'inden azı da değildir. Irkçı rejimin ırkçı siyasetinden dolayı kredi bulmadaki "güçlüklerini" yine İsviçre bankaları çözüyor.

Ford, General Motors, British Leyland, Volkswagen, BMW, Mercedes, Toyota, Datsun, Renault gibi oto tekellerinin hepsi fabrika açanlar arasındadır.

Öte yandan Güney Afrika, petrol bulunan bir ülke olmamasına karşın, büyük petrol tekelleri kıtadaki en büyük rafinerilerini burada kurdukları gibi, diğer önemli alanlardaki yatırımlarını — uranyum gibi — Güney Afrika'da gerçekleştiriyorlar. Bu tekeller arasında, Gulf, Esso, BP gibileri en önde gelenleri olmaktadır.

Toplumsal direnişin bazı yönleri

Irkçı rejimin insanlık dışı uygulamalarına karşı direnişin başlangıcı 1912'lere, Afrika Ulusal Kongresi'nin kuruluşuna dayanır.

Daha 1920'lerde maden ocaklarında direniş olmuş, yaşam koşullarının, iş güvenliğinin arttırılmasını isteyen madenciler kurşunlanmıştı. 1950'lerde yığınsal gösteriler ülkeye yayılmaya başladı.

Sharpeville'de 1961'de kimlik (paso) yasasına karşı büyük gösteriler yapıldı. Gösteriler katliamla yanıtlandı. Bu yasaya göre, kadın, erkek her Afrikalı, çalıştığı yeri, kaldığı yeri, o anda bulunduğu yerde kalış izni olup olmadığını belirten numaralı ve fotoğraflı kimlik defterleri taşımakla yükümlenmekteydi. Taşımayanlara ağır cezalar veriliyordu. Sharpeville katliamında yüzlerce kişi öldürüldü, yüzlercesi tutuklandı. Komünizmi ve terörizmi ezme yasaları çıkarıldı. Devrimciler, ilericiler tutuklandı, işkence normal uygulama haline geldi.

Hiçbir demokratik hakkın zaten olmadığı bu ortamda, ANC ırkçılığa karşı silahlı savaşa geçme kararı aldı.

Sendikalaşmada başı çeken SACTU ise (Güney Afrika Sendikalar Konfederasyonu) 1955 yılında kuruldu. Birçok direniş ve grevde en önde çarpıştı. Şanlı bir savaşım tarihine sahiptir.

Güney Afrika Sendikalar Konfederasyonu (SACTU), Güney Afrika Sendikalar Konseyi, TUCSA'nın Afrikalıları üye kabul etmeme kararı üzerine o örgütten ayrılarak kuruldu. Ayrıldı ama, siyah-beyaz tüm işçilerin birliği hedefini boşlamadı. SACTU'yu kuran sendikalar tek sendikada birlik için savaşacaklarını daha ilk günden duyurdular.

SACTU daha baştan kendini genel devrimci savaşımın bir parçası saydı. 1956'da yapılan ilk kongresinde, ekonomik haklar savaşımının siyasal haklar için verilecek kararlı savaşımla kopmazca bağlı olduğunu açıkladı ve ekonomik savaşım adına siyasal savaşıma sırt çevirmenin işçilere ihanet olduğunu belirtti. Bununla bağlı olarak, SACTU, Afrika Ulusal Kongresi'nin de içinde bulunduğu Kongreler Birliği'ne girdi.

SACTU öteki örgütlerle birlikte çok sayıda grev ve direniş örgütledi. 1961'de 46 üye sendikası oldu. Örgütlenme sekreterinin, ülkenin herhangi bir yerinde 72 saatten fazla kalması yasaklandı. 1959'da çıkan yeni yasalardan sonra SACTU'nun işi daha da zorlaştı.

1963'e dek en az 160 kadar SACTU'lu sendikacının sendikacılık yapması yasaklandı. 1964'te üç sendikacı hapishanede idam edildi. Çok sayıda üye tutuklandı. 1967'de SACTU için tüm legal çalışma olanakları tıkanmıştı, sendika illegale geçti. İllegalde de yiğit bir savaşım yürüttü. 1976 yılındaki Soweto direnişinde birçok SACTU üyesi öldürüldü ve tutuklandı.

SACTU'nun olsun, ANC'nin olsun kuruluş ve tüm çalışmalarında Güney Afrika Komünist Partisi'nin emeği geçmiştir. Bu parti, bugün Dünya Komünist Hareketine egemen olan oportünist anlayışa açıktan bir başkaldırı içinde değildir. Ama solda bir konumu ve savaşkan bir geçmişi vardır. Güney Afrika gibi tüm kıta içinde canalıcı önem taşıyan bir ülkenin komünist partisi olarak, Güney Afrika Komünist Partisi'nin geleceğinin de savaşkan geçmişine yakışır bir çizgide olacağı kuşkusuzdur.

Kıtanın baş belası

Bu yazıda biz fazlaca değinmedik ama Güney Afrika'da kapitalist gelişme, bilerek adalar biçiminde geliştirilmiş ve bu biçimiyle çok ileri bir düzeye erişmiştir. Güney Afrika'da tekelci kapitalizm çok ileri ile çok geriyi birlikte barındıran tutarsız bir temel üzerinde gelişmiştir ama ülke emperyalist bir ülke olmuştur. Yayılmacılığıyla da tüm kıtanın baş belasıdır.

Güney Afrika'daki ırkçı saldırgan rejime ilk ciddi tehlike Angola ve Mozambik'in ulusal bağımsızlığını kazanması ve devrimci hareketlerin işbaşına gelmesiyle gerçekleşti.

Eski Portekiz sömürgesi olan Angola, beşyüz yıl sonra, 1975'te MPLA öncülüğünde bağımsızlığını kazandı.

Angola'nın bağımsızlığı Güney Afrika'ya büyük bir engel oluşturdu. Angola doğal petrol ve maden yataklarıyla, tarım ürünleriyle bölgedeki zengin ülkelerden birisiydi.

Ülkedeki rakip hareketlerin baltalayıcı eylemlerinden yararlanan Güney Afrika kısa bir süre sonra Angola'yı işgal etti. Yığın desteğine sahip MPLA Kübalı savaşçıların da enternasyonalist yardımlarıyla ırkçı rejimi yenmeyi başardı. 1976'da Güney Afrika ordularını geriye çekti. Ama yine de Güney Afrika Angola'ya saldırılarını sürekli yineledi. Karşı-devrimci hareketleri silahlandırarak saldırganlığını sürdürdü.

Güney Afrika'nın hemen sınır komşusu olan Mozambik'in de Angola'dan sonra bağımsızlığını kazanması ırkçı rejime ikinci büyük darbe oldu. Güney Afrika Mozambik'e de düzenli saldırmakla kalmadı, oradaki sabotajcı karşı-devrimci gurupları da sürekli destekledi.

Aynı zamanda ırkçı azınlık rejimi Güney Batı Afrika'daki SWAPO gerillalarını bahane ederek Zambiya'yı da sürekli bombalıyor.

Son gelişmelerde Güney Afrika ile Angola ve daha sonra da Mozambik arasında saldırmazlık paktları imzalandı (Bakınız: *İşçinin Sesi,* sayı:255). Böylece Güney Afrika bu iki ülkede karşı-devrimci örgütleri desteklemeyecek, Angola ve Mozambik de SWAPO ve ANC gerillalarının ülkelerinde üslenmesine izin vermeyecekler.

Bu gelişme, bölgede barış ve gelişmenin önünde ciddi bir engel olan Güney Afrika ırkçı rejimine karşı önemli ama belki de zorunlu bir ödün oluşturdu. Bundan hemen sonra ANC bu paktı eleştirerek, silahlı savaşı bırakmayacağını, daha da tırmandıracağını bildirdi (Bak: *İşçinin Sesi* sayı:255).

Devrimci savaşımın önüne çeşitli güçlükler, engebeler çıkması doğaldır. Ancak şu da kesindir ki zafer Güney Afrika'da ve heryerde devrimin olacaktır.

Zengin yeraltı zenginliklerini talan etmek üzere Afrika'ya dalan emperyalist işgalciler, sömürüye karşı koyan Afrikalıların kurtuluş savaşını kanla, zorbalıkla bastırmak için her yöntemi uyguladılar. "Uygar dünya" kara Afrika'da görülmemiş barbarlık örnekleri yarattı. Yukarıdaki bu barbarlığı sergiliyor.

Zulmün ecele yararı olmayacak

Hürriyet gazetesinin 25 Mayıs 1984 tarihli Avrupa baskısında "Balonlu teröristler" başlığı altında şöyle bir haber çıktı:

"Güvenlik Kuvvetlerinin yaptığı bir dizi operasyon sonucu, başta 1 Mayıs'ta bombalı pankart asmak ve çeşitli eylemlerde bulunmak üzere hazırlık yapan yasadışı Türkiye Komünist Partisi-*İşçinin Sesi* örgütünün 26 üyesi, sahte kimlik, bildiri ve pankartla birlikte ele geçirildi.

"Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden yapılan açıklamada, güvenlik kuvvetlerinin 17-25 Nisan tarihleri arasında İzmir'in il ve ilçelerinde operasyona giriştiği ve uzun süreden beri faaliyetleri izlenen yasadışı Türkiye Komünist Partisi-*İşçinin Sesi* örgütü mensuplarını ele geçirdiği belirtildi. Açıklamada örgüt üyelerinin 1 Mayıs'ta dağıtılmak üzere bildiri ve asılmak üzere bombalı pankart hazırladıkları belirtilerek şöyle denildi:

" 'Uzun süreden beri faaliyetleri izlenen örgüt mensuplarının 1 Mayıs'ta bombalı pankart asmak da dahil olmak üzere, çeşitli eylemlere girişeceklerinin tespiti üzerine harekete geçilmiş ve aralarında İzmir İl Komitesi üyelerinin de bulunduğu 26 sanık yakalanmıştır.

" 'Yapılan çok yönlü sorgulamada, sanıkların amaçlarının mevcut anayasal düzeni yıkıp yerine Marksist-Leninist sisteme dayalı bir düzen kurmak olduğu, bu maksatla işçi öğrenci ve gençlik komiteleri oluşturarak örgütlerinin tabanını genişletmek için propaganda ve ajitasyon çalışmalarına ağırlık verdikleri belirlenmiştir. Sanıklar ifadelerinde, yakalanan ve halen çeşitli cezaevlerinde bulunan örgüt üst düzey yöneticilerinin bazılarını kaçırmak için hazırlık içinde olduklarını, bu amaçla cezaevlerine demir testere ve eğe gibi araçları sokmaya teşebbüs ettiklerini, partinin merkez komitesi yayın organı olan *İşçinin Sesi* dergisini yurt dışında hazırladıklarını, dergiyi manzaralı kartpostalların katları arasına yapıştırarak yurda soktuklarını ve haberleşmeyi bu usulle yaptıklarını itiraf etmişlerdir.'

"Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı'nın açıklamasında, örgütün yurt dışından temin ettikleri çok sayıda boş nüfus cüzdanları, nüfus ve evlendirme memurluklarının mühürleri ile örgütün kullandığı şifre, program ve tüzüğün ele geçirildiği de belirtildi ve 'ayrıca bildirileri içerisine koyarak uçurduktan sonra havada patlatarak yayacakları 1 metre çapındaki balonlar ve yasak yayınlar yakalanmıştır' denildi."

Hürriyet'te yazılanlardan, partimizin Marksist-Leninist olduğu, mevcut anayasal düzeni yıkmayı hem de çok istediği, bu amaçlarla ajitasyon, propaganda yaptığı ve örgütlendiği doğrudur. Ancak büyük keşif gibi verilen bazı bilgiler, ya *İşçinin Sesi*'nin yurtdışında hazırlandığı gibi açık sırlar ya da kaynağı bu tutuklama olmayan bayat haberlerdir.

Türkiye'de hava değişip faşizm çözüldükçe, en gerici, en azgın finans-kapital çevreleri de bu gelişmeyi yavaşlatabilmek hatta durdurabilmek amacıyla halka zorbalığı arttırmaya çalışmaktadır. Uzunca bir süredir biriken yoğun hoşnutsuzluğun, tam da MESS sözleşmesi gibi olayların gündemde olduğu bir sırada, eyleme dönüşmesinden burjuvazi çok korkuyor. Bu nedenle son zamanlarda tüm devrimci örgütlere karşı yeni bir hırçın saldırı, tutuklama furyası başlattı. Bunun *İşçinin Sesi*'ne de yönelmesi çok doğaldır. Devrimci hareket cuntacılara bu yaptıklarını ödeyecektir.

Uluslararası Af rgütü'nün Türkiy Dosyası

Türkiye tam "demokrasiye geçtik" yalanına uluslararası kamuoyunu kolayca inandırmayı beklerken, yayınlanan işkence dosyası bir çuval inciri berbat etti.

Türkiye'de yönetim, tam, yapılan seçimleri öne sürerek "demokrasiye geçtik" yalanını uluslararası kamuoyuna artık kolayca yutturabileceğini sanmaya başlamıştı ki, Uluslararası Af Örgütü Türkiye'de işkenceyi sergileyen bir dosya çıkardı.

Sekiz sayfalık dosyada Diyarbakır, Erzurum, Mamak, Metris ve genel olarak tüm cezaevlerinde nasıl işkence uygulandığı, ad verilerek ve somut kanıt gösterilerek açıklanıyor. İlhan Erdost'un öldürülüşü, Mehdi Zana, Mümtaz Kotan, Nazif Kaleli, Ulvi Oğuz, Necmiye Bekel ve daha başka solcular üzerinde uygulanan işkence ve verdiği zararlar açıklanıyor. Bu arada, işkencecilerin elinden sıyrılmayı başaran üç yoldaşımızla yapılan röportajlara ve yoldaşlarımızın ilettikleri bilgilere de geniş yer veriliyor.

Yoldaşlarımızla yapılan röportajlarda, Ankara Emniyet Müdürlüğü ile "Değerlendirme (?) ve Araştırma (?) Labratuvarı"nda yoğun yapılan ve Mamak'ta aralıksız sürdürülen işkenceler anlatılıyor. Ayrıca dosyada, yoldaşlarımızın getirdikleri bilgiler temelinde cezaevlerindeki direnişler de aktarılıyor.

Dosya Türkiye'de siyasal tutuklulara yoğun işkence yapılmış ve yapılmakta olduğunu tartışma götürmez kesinlikle kanıtlıyor. Af Örgütü bu bilgileri aynı zamanda bir basın açıklamasıyla tüm dünyadaki yayın organlarına da iletmiştir. Buna dayanarak bilgiler çeşitli gazetelerde de yer almıştır. Örneğin *Times* gazetesinde ve Britanya Komünist Partisi'nin günlük gazetesi *Morning Star*'da basın açıklamasındaki bilgilere değinildi.

Tam "demokrasiye geçtik" yalanını artık kolayca yutturacaklarını sandıkları bir sırada Af Örgütü'nün çıkardığı dosya ve dosyanın uyandırdığı geniş yankı, Türkiye'deki resmi çevreleri çok kızdırdı. Özal'ın danışmanı Adnan Kahveci, Reuter ajansına bir demeç verdi ve şöyle dedi:

"Af Örgütü'nün bize bir Güney Amerika ülkesi gibi davranmasını kabul edemeyiz. Hükümet bu konuyla yakından ilgilenmektedir. Hiçbir resmi görevli işkence için emir vermemiş, hiçbir zaman tutuklulara işkence yapılmasını istememiştir... Yetkili makamlara ulaştırılan her türlü ihbar derhal değerlendirilmektedir." *(Milliyet,* 12 Mayıs 1984)

Yalan söylüyor olmak, söylenen sözlerin tutarsızlığında ne de güzel yansımış!

Her ihbarı değerlendiriyorlarsa, Af Örgütü'nün yayınını neden kanıtlı, kapsamlı bir "ihbar" olarak "derhal" değerlendirmeyip de cılız bir savunmayla ve sırlarımızı açık ettiniz türünden bir küskünlükle karşılıyorlar?

Sonra, eğer Türkiye'de bunca işkence "resmi görevliler emir vermeden" yapılıyorsa(!) devlet dağılıp gitmiş demektir. İşlerine geldi mi 12 Eylül darbesiyle devleti nasıl toparladıklarını anlata anlata bitiremezken, şimdi neden işkeceyi "resmi" kanalların dışında gösterme tutarsızlığına düşüyorlar?

Uluslararası Af Örgütü'ne, "işkence vardır ama neden sanki açık ediyorsunuz" türünden küskün bir protesto yönelterek Türkiye'nin resmi makamları, gerçekte işkencenin varlığını bir kez daha kanıtlamış oluyorlar. Sonra da kalkıp, Güney Amerika ülkesi gibi davranılmaktan gocunuyorlar! Herhalde bu gocunmanın altında, Güney Amerika'da birer birer devrilen diktatörlüklerin yarattığı korku vardır.

Sabiha Günbudak

Amnesty International'in özel eki "İşkence Dosyası"nda yoldaşımızın bu resmi yer alıyor ve altında şöyle deniyor: "Eşine ve kendisine Türk güvenlik görevlilerince işkence edildiğini söyleyen Sema Oğur."

concluded that torture was widespread and systematic and that most people detained by police and martial law authorities were tortured—and in some cases tortured to death.

The number of torture allegations and reports of deaths in custody increased after the coup—this was undoubtedly related to the increased number of people detained and the lengthening of the incommunicado detention period since September 1980 by amendments to the martial law regulations.

The following extracts from the introductions to the country entries on Turkey in the last four Amnesty International Annual Reports illustrate how the Turkish authorities have persisted in the torture of prisoners during the present decade.

1980 — *The concerns of Amnesty International were prisoners of conscience and the legislation which leads to their imprisonment;* ***cruel, inhuman and degrading treatment or punishment of prisoners. . . .***

1981 — *The main concerns of Amnesty International were* ***torture,*** *executions and . . .*

1982 — *Turkey remained under martial law throughout 1981. Amnesty International was concerned that thousands of people were imprisoned, many for non-violent political activities;* ***torture was widely used. . . .***

1983 — *Amnesty International's concerns were large numbers of prisoners of conscience,* ***widespread and systematic torture and ill-treatment of political prisoners. . . .***

Allegations of widespread and systematic torture of political prisoners continued throughout 1983 and the pattern has shown no significant change during 1984.

Sema Ogur, who says she and her husband were tortured by Turkish security officials.

Testimony of a former prisoner

"I loosened the blindfold and looked around. The scene was horrific.

"İşkence Dosyası"nda basılan bu resmin altında da şöyle yazıyor: "Ankara Emniyet Müdürlüğü'ndeki DAL merkezinde ve daha sonra da Mamak Askeri Cezaevinde gözaltında oldukları sürece işkence gördüklerini söyleyen Meryem Şendil Çolakoğlu (solda) ve Nursal Yılmaz."

4 **AMNESTY INTERNATIONAL FILE ON TORTURE**

In her testimony, Sema Ogur describes the crowded conditions in the DAL, with victims piled up in the corridors, and the incessant noise: the shouts of the torturers and the screams of the tortured . . . "so that it was impossible to sleep".

On her second day in detention she thought she heard her husband screaming and then . . . "I was again taken blindfold to the torture room opposite [her cell]. Once inside they took off the blindfold, and, sure enough, it was my husband.

"He was lying naked beside a black tiled wall. His hands were tied behind his back and they were administering electricity to his genitals.

"After showing him to me, they retied the blindfold and, in a voice my husband could hear, threatened to strip and rape me.

"They wanted us to reveal our address. . . . They said I could save my husband if I gave them the address. [She says she and her husband did not want to reveal it for fear of endangering friends.]

"On another occasion I was again suspended from the ceiling and electricity was being administered to my toes. I was semi-conscious when I heard them bring my husband in. They told him that he could save me if he talked."

During her second spell in the DAL her husband was brought there from prison and tortured for a week, she says.

Sema Ogur says that her husband later

Meryem Sendil Colakoglu (left) and Nursal Yilmaz, who say they were tortured in the DAL centre at Ankara Police Headquarters and later during detention in Mamak Military Prison.

Nursal Yilmaz was arrested with her fiancé (whom she later married), his sister and a friend on 12 February 1981. All four were tortured at the DAL, she says. She was held there twice, for 25 days and, after rearrest in October, for 23 days. She

Mamak Military Prison